

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

นายนครินทร์ สุภพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Factors Related to Member Participation in the Operation of a Pest Management
Community, Mueang Sing Buri District, Sing Buri Province**

Mr Nakarin Supapong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

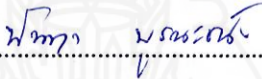
School of Agriculture and Cooperatives

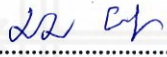
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชน ของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ชื่อและนามสกุล นายนครินทร์ ศุภพงษ์
วิชาเอก สังเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.นันทา บูรณะชนิง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร)

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัย นายนครินทร์ ศุภพงษ์ รหัสนักศึกษา 2609001918

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์.ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.นารีรัตน์ สีระสาร
ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ได้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 250 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 154 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.23 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โดยมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.0 คน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 159,764.51 บาทต่อปี และมีภาระหนี้สิน เฉลี่ย 165,259.74 บาท ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 50.60 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก และเข้าใจว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช ได้รับทราบข่าวสารด้านจัดการศัตรูพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก (2) การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมในดำเนินงานมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ โดยการฝึกอบรมสาธิต (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 66.90 ขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน และในการถ่ายทอดรับความรู้ควรมีการให้จัดเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอเมืองสิงห์บุรี

Thesis title: Factors Related to Member Participation in the Operation of a Pest Management Community, Mueang Sing Buri District, Sing Buri Provinc.

Researcher: Mr. Nakarin Supapong; **ID:** 2609001918;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development)

Thesis advisors: (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor;

(2) Dr. Nareerut Seerasarn, Assistant Professor **Academic year:** 2019

Abstract

This research studied members of community pest management center. The purposes of this research were to study (1) social and economic conditions of members of the community pest management center (2) the participation in the operation of the community pest management (3) factors affecting the participation in the operation of the community pest management center (4) problems and suggestions for participation extension.

The population of this research was 250 members of the community pest management center in Mueang Sing Buri district, Sing Buri province. The sample size of 154 people was determined by using the Taro Yamane formula with a tolerance value of 0.05 by using a simple random sampling method with lottery. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results showed that (1) most community pest management center members were female with an average age of 59.23 years and completed compulsory primary education. The average number of agricultural workers was 2.0 people with the average household income of 159,764.51 Baht per year. The average debt was 165,259.74 Baht. The level of knowledge and understanding about community pest management centers found that 50.60% of members of community pest management centers were knowledgeable with the high level of understanding. They also understood that the community pest management center was established to provide services and to improve knowledge about pest management. The farmers received the new about pest management from agricultural extension officers at the high level.

(2) Participation in the operation of members of the community pest management center. The members of the community pest management centers were involved the most in the operation of the center on activity participation according to roles as members of community pest management center, meeting attendance, and knowledge transfer training at least 3 times per season. Second to those aspects was the participation of knowledge transfer by training demonstration. (3) Factors affecting the participation of the members of the community pest management center were such as average income and education level which were related with statistical significance at the 0.05 level. (4) Problems and recommendations. 66.90% of the members of the community pest management center were lack of cooperation in the preparation of the plan. As for knowledge transfer, there should be organized into small groups so that all members can participate in knowledge perception activity.

Keywords: Participation, Member of Community Pest Management Center, Mueang Sing Buri District

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริรัตน์ สีระสารและ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ ดร.นันทา บุรณะชนิง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากผู้เจ้าหน้าที่จาก อำเภอเมืองสิงห์บุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี สถานีพัฒนาที่ดิน ประชานกลุ่มและสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบ สัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวและญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุน ในทุกๆเรื่อง ขอขอบคุณคุณสมทรง จิตจำนงค์ ผู้รับผิดชอบงานอารักขาพืชสำนักงานเกษตรอำเภอ เมืองสิงห์บุรีนายชนัดท์ ศรีวิเศษ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัด สิงห์บุรี และคุณเกษวิจิตร เดชโคตร เจ้าพนักงานธุรการสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี ที่ สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและ เสนอความคิดเห็น จนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

นครินทร์ สุขพงษ์

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองสิงห์บุรี	8
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	11
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	18
การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	20
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	51
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	61
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	67
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	74
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
สรุปการวิจัย	83
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	108
ก แบบสัมภาษณ์	109
ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การถือครองที่ดินครัวเรือนเกษตรกร และเนื้อที่การเกษตร	10
ตารางที่ 2.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี	11
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	52
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	53
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและประกอบอาชีพของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	56
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การใช้พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	57
ตารางที่ 4.5 ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน (บาทต่อปี)	59
ตารางที่ 4.6 ข้อมูลภาระหนี้สิน	60
ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	61
ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	64
ตารางที่ 4.9 การได้รับความรู้และระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	65
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	67
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	73
ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	74
ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	77
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์	80
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เมื่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	81

ญ

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ
สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....81

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่แบ่งเขตการปกครองอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	9

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยอดีตเกษตรกรไทยจะทำการเกษตรแบบดั้งเดิม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาค แต่ต่อมาการพัฒนาของประเทศไทยได้ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึง 12 ซึ่งมุ่งเน้น การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก จึงก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการเกษตร เกษตรกรจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากระบบการเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นการพึ่งพาธรรมชาติในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน มาเป็นการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวที่ต้องพึ่งปัจจัยการผลิตจากภายนอก เช่น สารเคมี ปุ๋ยเคมี เป็นต้น ปัญหาที่ตามมาคือ เกิดการระบาดของศัตรูพืชเข้าทำลายพืชที่เกษตรกรเพาะปลูกจนเกิดความเสียหายแก่ผลผลิต ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องหา วิธีการกำจัดศัตรูพืชให้หมดไป ซึ่งในระยะแรกเกษตรกรนิยมใช้สารเคมีในการควบคุมการกำจัดศัตรูพืช แต่ภายหลังที่มีความนิยมใช้สารเคมีกันอย่างกว้างขวางนั้นก็พบว่า ศัตรูพืชหลายชนิดสามารถปรับตัวให้ทนทานและต้านทานต่อสารกำจัดศัตรูพืชนั้นได้ ทำให้ต้องใช้สารเคมีที่มีความเป็นพิษหรือใช้ในอัตราที่เข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งใช้ถี่มากขึ้นเพื่อ กำจัดศัตรูพืชที่รบกวนหรือทำความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตร ผลกระทบที่ตามมาคือปัญหาสารพิษตกค้างที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของคนและสัตว์ รวมทั้งสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่ศัตรูพืชอื่นๆ อีกทั้ง เกษตรกรยังคงต้องเผชิญกับปัญหาการระบาดของศัตรูพืชที่ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร มากขึ้นทุกวัน

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายให้จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขึ้นทุกอำเภอทั่วประเทศ โดยถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรตระหนักและเห็นความสำคัญของศัตรูพืช และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับพื้นที่และชุมชน โดยเริ่มจากวิธีการ ง่ายๆ ที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้เอง จนถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานให้เกษตรกรในพื้นที่เห็นพ้องและลงมือปฏิบัติทั้งการเฝ้าระวังการป้องกัน การควบคุมและการกำจัดศัตรูพืช อย่างพร้อมเพรียงกัน จึงจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการควบคุมศัตรูพืชหากชุมชนไม่

เข้มแข็งไม่ตระหนกถึงผลประโยชน์ ร่วมกันแล้ว โอกาสที่การจัดการศัตรูพืชจะไม่ประสบความสำเร็จหรือเกิดความล้มเหลวจึงมีสูง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานควบคุมศัตรูพืชเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี (2562) ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี 2552 จำนวน 2 ศูนย์ และต่อมาในปี 2558 ได้จัดตั้งเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 5 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 7 ศูนย์ ภายใต้การสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืช โดยเน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร แต่ในการปฏิบัติจริงศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไม่สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ เนื่องจากต้องอาศัยปัจจัยหลายรูปแบบร่วมกัน ทั้งปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี โดยปัจจัยที่ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ด้านสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความรู้ และแหล่งความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรของการทำงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

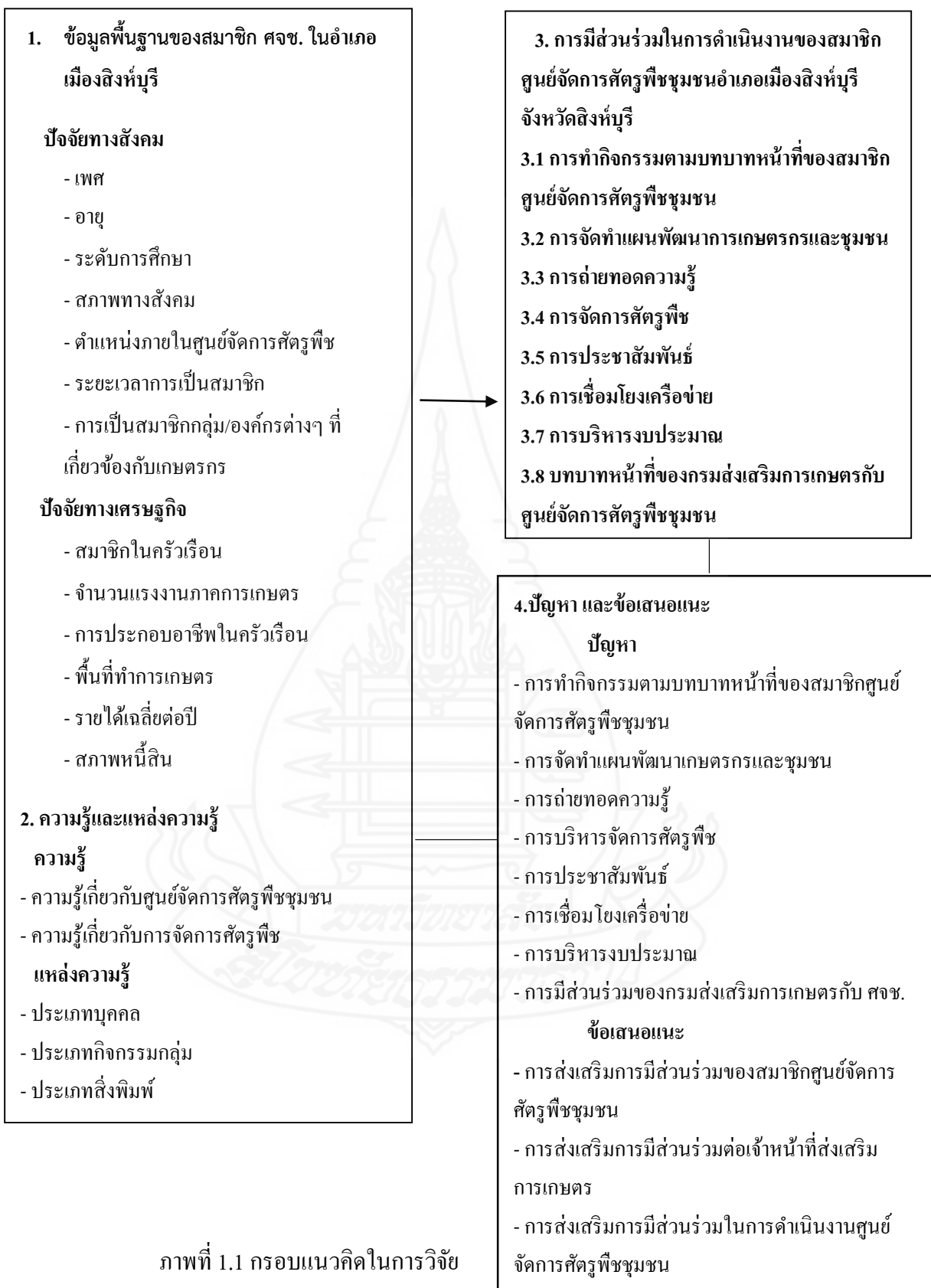
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยกำหนดตัวแปรอิสระ คือ **ปัจจัยด้านสังคม** จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางสังคม ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร การประกอบอาชีพในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร รายได้เฉลี่ยต่อปี สภาพหนี้สิน **ความรู้และแหล่งความรู้** จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช สื่อประเภทบุคคล สื่อประเภทกิจกรรมกลุ่ม สื่อประเภสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทมวลชน **ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา**เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เป็นตัวแปรอิสระที่อาจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อปี สภาพหนี้สิน ความรู้และแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 **ขอบเขตเชิงพื้นที่** การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยศึกษาสมาชิก จำนวน 7 ศูนย์ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลโพกรวม ตำบลจักรสีห์ ตำบลบางมัญ ตำบลม่วงหมู่ ตำบลต้นโพธิ์ ตำบลบางกระบือ และตำบลหัวไผ่

5.2 **ขอบเขตเชิงเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ถือครองทางการเกษตร และรายได้ภาคการเกษตร ต้นทุนภาคการเกษตร จำนวนแรงงาน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ด้านการทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการบริการจัดการศัตรูพืช ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. และด้านอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.3 **ขอบเขตเชิงเวลา** การวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนตุลาคม กุมภาพันธ์ 2563

6. นวัตกรรมเฉพาะ

6.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชน จากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการจัดการศัตรูพืช ในพื้นที่อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

6.2 สมาชิก หมายถึง เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

6.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช หมายถึง แปลงที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกร หรือ ชุมชนที่สนใจในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ เกษตรกรข้างเคียงทราบเพื่อเฝ้าระวัง และวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย

6.4 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การดำเนินงานการขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการ สมาชิกศูนย์ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน การถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และการบริหารจัดการอื่นๆ ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การแจ้งเตือนการระบาด การประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

6.5 การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชน หรือบุคคล เข้ามาเกี่ยวข้องในการร่วมคิด การวางแผน การตัดสินใจ ร่วมการดำเนินงานและ แก้ปัญหาร่วมกัน ในการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงการรับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนได้รับผลประโยชน์โดยเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ

6.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการ การเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล

6.7 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช การเชื่อมโยงเครือข่าย และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ความสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วยการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

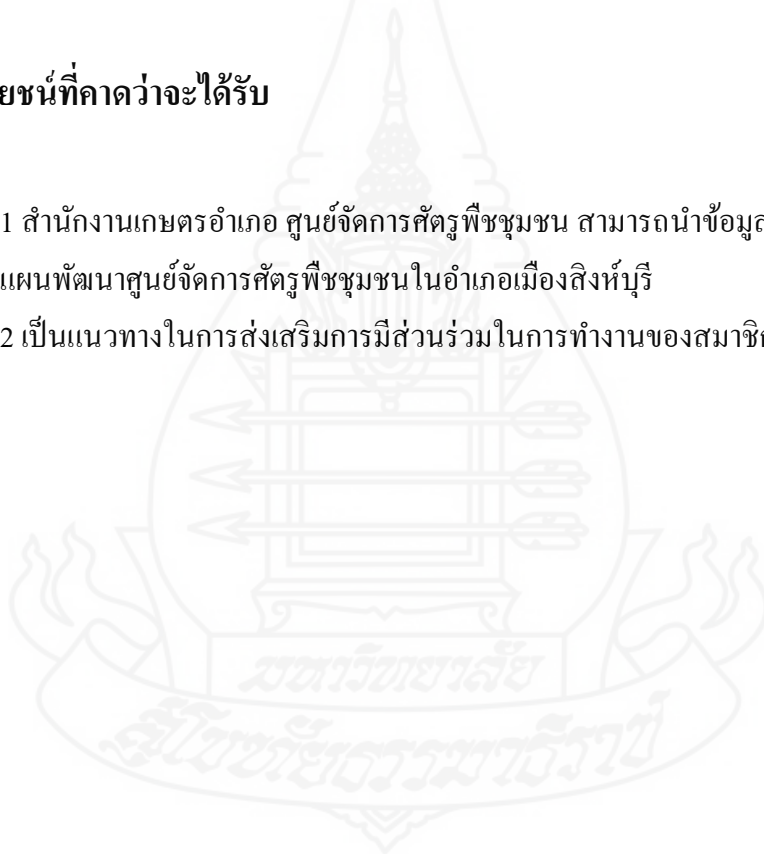
6.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือ สถาบันเกษตรกร และประสบการณ์ในการทำงาน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย พื้นที่ทำนา ต้นทุนการทำงาน ผลผลิตในการทำงาน รายได้จากการทำนา และจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน ปัจจัยด้านอื่นๆ ประกอบด้วย การรับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

6.9 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อปี สภาพหนี้สิน ความรู้และแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สามารถนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี

7.2 เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักสำหรับกำหนดกรอบแนวคิดออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองสิงห์บุรี
2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
3. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
4. การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
 - 4.1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
 - 4.2. บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
 - 4.3. การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองสิงห์บุรี

1.1 อำเภอเมืองสิงห์บุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี (<http://mueang.singburi.doae.go.th>) ระบุถึงสภาพทั่วไปของอำเภอเมืองสิงห์บุรี อาณาเขตติดต่อ และการเกษตรของอำเภอเมืองสิงห์บุรีไว้ดังนี้

1.1.1 สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองสิงห์บุรี

1) ที่ตั้งและเนื้อที่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 140 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดประมาณ 3.5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 112,379 ตารางกิโลเมตร (พื้นที่นอกเขตเทศบาล 104,569 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ในเขตเทศบาล 7.81 ตารางกิโลเมตร)

2) การแบ่งการปกครอง แบ่งเป็น 8 ตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง จำนวน 58 หมู่บ้าน ประกอบด้วยตำบลต่างๆ ดังนี้ ตำบลม่วงหมู่ ตำบลจักรสีห์ ตำบลบางมัญ ตำบลบางกระบือ ตำบลโพกรวม ตำบลต้นโพธิ์ ตำบลหัวไผ่ และตำบลบางพุทรา

1.1.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านครัวเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 3,822 ครัวเรือน

1.1.4 ข้อมูลการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การถือครองที่ดินครัวเรือนเกษตรกร และเนื้อที่การเกษตร

ตำบล	พื้นที่ถือครองทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)
ม่วงหมู่	7,250	4,492
จักรสีห์	6,845	6,039
บางมัญ	10,983	9,267
บางกระบือ	10,975	8,879
โพกรวม	8,775	7,079
ต้นโพธิ์	10,820	7,471
หัวไผ่	10,819	9,330
บางพุทรา	3,770	96
รวม	70,237	52,653

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี พ.ศ.2561

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี (2562) ได้สนับสนุนดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี 2552 ตามแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากในปี 2552 มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทำให้เกิดความเสียหายต่อการปลูกข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี (2562) ได้มอบหมายให้สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี 2552 จำนวน 2 ศูนย์ และต่อมาในปี 2558 ได้จัดตั้งเพิ่มเติมอีก จำนวน 5 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 7 ศูนย์ ดังรายละเอียด ตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี

ตำบล	จำนวนสมาชิก (ราย)
บางมัญ	30
โพกรวม	50
ม่วงหมู	30
หัวไผ่	30
ต้นโพธิ์	30
จักรสีห์	50
บางกระบือ	30
รวม	250

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี พ.ศ.2561

จากตาราง 2.2 แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทั้งหมด 7 ศูนย์ เป็นศูนย์ที่เน้นกิจกรรมทางด้าน การจัดการศัตรูพืช เป็นศูนย์หลัก 2 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลจักรสีห์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหัวไผ่

2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การเกื้อหนุน การสนับสนุน การพัฒนา ให้ดีการเผยแพร่หรือขยาย การนำพื้นฐานของวิทยาการหรือวิชาการจากแหล่งต่างๆ ไปสู่ตัวเกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

พงศศักดิ์ อังกสิทธิ์และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น.10) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรคือ การบริการศึกษาที่ขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆ ด้านการเกษตร โดยใช้การศึกษาแบบนอกโรงเรียน แก่เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

บุญธรรม จิตต่อนันต์ (2554, น.72) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรคือ การนำความรู้หรือเทคนิคใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปแนะนำ เผยแพร่แก่ประชาชน หรือบุคคลที่สนใจ

พันธรัฐ สิทธิปฐ (2555, น.13) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการให้การศึกษาแก่บุคคลเป้าหมาย เช่น เกษตรกร หรือผู้สนใจในด้านการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยอาศัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้

การโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ หรือการบริการต่างๆ ให้แก่เกษตรกรหรือผู้สนใจ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยอาศัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้

2.1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.4-25) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อเกษตรกรในด้านการเปลี่ยนแปลง จากการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนาด้านผลผลิตทางการเกษตร ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) การเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงประชากร เมื่อประชากรโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณที่มากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อรองรับต่อความต้องการของประชากรโดยอาศัยการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของเกษตรกร ซึ่งการส่งเสริมการเกษตรจะเป็นส่วนในการเชื่อมโยงความรู้และเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพัฒนา

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยการนำความรู้ต่างๆ มาผสมผสานกับภูมิปัญญาของเกษตรกร และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในส่วนของครอบครัวของเกษตรกร และชุมชน

3) การพัฒนารายได้ คุณภาพชีวิตและครอบครัว เกษตรกรการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในครอบครัว ชุมชน และมีผลต่อในระดับประเทศ

4) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เหมาะสม และมีการวางแผนการใช้อย่างยั่งยืน

5) การพัฒนาประเทศ การเกษตรเป็นหัวใจหลักของประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศกำลังพัฒนาซึ่งรวมถึง ประเทศไทยอยู่ด้วย การพัฒนาด้านการเกษตรจึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาด้านการเกษตรร่วมกับการใช้เทคโนโลยีด้านการผลิต เพื่อให้มีการพัฒนาทางด้านผลผลิตและคุณภาพ และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดหรือการส่งเสริมไปสู่ผู้ปฏิบัติคือตัวเกษตรกร

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์ของส่งเสริมการเกษตรเน้นประเด็นสำคัญดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถทางการเกษตร เน้นการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตทางการเกษตร โดยเริ่มจากการผลิตไว้บริโภคในครัวเรือน หรือสามารถพัฒนาก่อให้เกิดเป็นอาชีพ
- 2) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนากระบวนการผลิต พัฒนาความร่วมมือระบบการผลิตระหว่างเกษตรกร กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐ และเอกชน ก่อให้เกิดประโยชน์ที่เกื้อกูลกัน และเกิดการพัฒนาด้านผลผลิต คุณภาพที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร
- 3) เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพ รักในอาชีพของตนเองหวงแหนต่อถิ่นที่อยู่และประเทศ

2.1.4 เป้าหมายของการส่งเสริมการเกษตร

เอกชัย โอเจริญ (2540 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ 2556, น. 4-26) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการส่งเสริมไว้ดังนี้

- 1) ช่วยเหลือเกษตรกร ในด้านการประกอบอาชีพการเกษตร โดยการถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการต่างๆ และประสบการณ์
- 2) สนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการในการส่งเสริมการเกษตร และสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ให้สูงขึ้น

2.1.5 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 35-38) กล่าวว่า งานส่งเสริมการเกษตรเป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร ซึ่งมีหลากหลายวิธีในการดำเนินการ โดยสามารถแบ่งรูปแบบของการส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

1) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป

(1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการทำงานแบบมีเป้าหมาย โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของตัวเกษตรกร และครอบครัว ด้วยการบริหารงานโดยส่วนกลาง ซึ่งมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

(2) รูปแบบการส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach) เป็นรูปแบบที่มีการสนับสนุนโดยธนาคารโลก สำหรับประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ใน พ.ศ. 2520-2525 และมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมสำหรับการใช้งานในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นให้นักส่งเสริมใกล้ชิดกับเกษตรกร โดยการเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร และมีการนำปัญหาที่พบเจอมาเข้าสู่กระบวนการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

(3) การส่งเสริมการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร โดยมหาวิทยาลัย พบได้ในสหรัฐอเมริกา ในมหาวิทยาลัยที่ให้การศึกษาด้านการเกษตร (Land Grant University) มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์

2) รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches) ประกอบด้วย

(1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) เน้นการใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร

(2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach) เป็นการนำภูมิปัญญาในการทำการเกษตรผนวกเข้ากับความรู้ใหม่ๆ มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตและการบริโภค และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ดำเนินการโดยองค์กรท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคอยให้คำแนะนำ

(3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach) มุ่งเน้นการส่งเสริมที่รวดเร็ว ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถดำเนินการได้ในเวลาอันสั้น

(4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตรกร มุ่งเน้นเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer)

(5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบที่เป็นการคาดหมายว่าการดำเนินการส่งเสริม จะ

เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานต้องร่วมรับผิดชอบระหว่างท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐ และเอกชน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวเกษตรกร โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตในฟาร์ม

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรสามารถแบ่ง ได้ 2 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป และรูปแบบการส่งเสริมทางเลือก

2.1.6 วิธีการนำความรู้ไปใช้ในการส่งเสริมการเกษตร

ชัยชาญ วงศ์สัมพันธ์ (2538, น. 38-47) กล่าวว่า เป็นการนำความรู้และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจ และนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคนิควิธี โดยมีวิธีการดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (*Individual Method*) เป็นการส่งเสริมแบบตัวต่อตัว ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร โดยเน้นเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมเช่น การเยี่ยมเยียนถึงไร่นา ถึงสวน ถึงบ้าน การติดต่อที่สำนักงาน จดหมาย โทรศัพท์ การติดต่อแบบไม่เป็นทางการ หรือโดยบังเอิญ แต่มีข้อเสียคือผู้ที่ได้รับประโยชน์จะมีจำนวนน้อยราย เสียเวลาและงบประมาณมาก

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (*Group Method*) เป็นวิธีที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากจะมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จำนวนมาก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างกัน จะให้ผลที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของเกษตรกรจากชั้นสนใจ (*interest*) ไปสู่การทดลองทำดู (*trial*) และหากเป็นที่พอใจแล้วก็จะอาจไปถึงขั้นยอมรับ (*adoption*) ถ้าหากมีการตั้งเป้าหมายและดำเนินการอย่างเป็นระบบจะส่งผลในการสร้างพลังของกลุ่ม โดยการกระตุ้นของนักส่งเสริมวิธีที่นิยมใช้ได้แก่

(1) การฝึกอบรม (*training*) เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากที่สุด โดยมีการใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลาในการเตรียมการฝึกอบรม เป็นจำนวนมาก หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม จะมีการประเมินผลหลังจากการฝึกอบรม

(2) การบรรยาย (*lecture*) มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วม ได้มีการซักถาม มีการแลกเปลี่ยนในประเด็นต่างๆซึ่งเนื้อหาในการบรรยายควรจะเหมาะสมกับผู้ฟังและอยู่ในช่วงเวลาที่กำหนด

(3) การสัมมนา (*seminar*) เป็นการรวมกลุ่มบุคคล เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะหรือความคิดเห็น โดยจะมีการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ และมีการแนะนำหรือให้คำปรึกษา

(4) การอภิปรายคณะ (panel discussion) เป็นการอภิปรายจากผู้เชี่ยวชาญ 3-5 คน โดยที่แต่ละคนมาจากต่างสาขาวิชาชีพ และจะมีการนำเสนอข้อมูลข้อคิดเห็นต่างๆร่วมกัน ในเรื่องเดียวกัน เพื่อให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ผู้ร่วมรับฟังสามารถซักถามในประเด็นต่างๆได้

(5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ (informal discussion) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆระหว่างสมาชิก ผู้นำกลุ่มนักส่งเสริม โดยมีประเด็นที่จะแลกเปลี่ยนกันอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น และมีการหาข้อสรุปร่วมกัน

(6) การระดมสมอง (brain-storming) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยการรวบรวมประเด็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุด การใช้วิธีนี้ควรทำในกลุ่มที่มีสมาชิกไม่เกิน 20 คน เมื่อมีการเสนอความคิดเห็นแล้วควรจะมีการจดบันทึกในที่ และจะมีการประเมินและสรุปผลหลังจากการระดมสมองเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(7) การสาธิต (demonstration) เป็นการบรรยายประกอบการแสดง โดยวิธีการนี้จะใช้ร่วมกับวิธีอื่นๆ เช่น การจัดบรรยายนิทรรศการ สำหรับการสาธิตแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ การสาธิตวิธี (method demonstration) และการสาธิตผล (result demonstration)

(8) ทักษะศึกษา (study tour) เป็นการจัดกลุ่มคนโดยการเดินทางไปดูวิธีการปฏิบัติทางการเกษตร การดำเนินการของกลุ่ม โดยมีเป้าหมายคือการได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และยังสามารถสอบถามหรือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของสถานที่ที่ได้โดยตรง

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (mass methods) เป็นการส่งข้อมูลถึงบุคคลเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อมวลชนอื่นๆ

(1) เอกสาร หรือ สิ่งพิมพ์เผยแพร่ สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ คือ เอกสารสรุปผลการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง เผยแพร่เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

(2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็ง ที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้น กะทัดรัด สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจในสิ่งที่ควรทราบได้ทันทีละชวนปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของภาพโฆษณาก็เพื่อให้ข่าวสารข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านให้ได้รับทราบสิ่งที่ควรรู้หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ เร่งเร้าให้

สนับสนุนความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น ภาพโฆษณาที่ดีต้องอ่านแล้วเข้าใจได้อย่างเดียว ไม่คลุมเครือ ข้อความจำกัดเท่าที่จำเป็น ตัวโตโต เห็นชัดเจน

(3) หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำ สม่ำเสมอ และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน หรือห่างกว่านั้น เรียก นิตยสาร ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง หรือฟังคนอื่นคุยหรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมชนในหมู่บ้านก็มีมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้หนังสือพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม โดยเสนอข่าวสารที่เป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทราบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์คือใคร แล้วเขียนข่าวให้อ่านง่าย ใช้ประโยคสั้นๆ ข้อความแต่ละวรรคตอนไม่ยาวเกินไป มีความชัดเจนแน่นอนไม่คลุมเครือ หรือหาหลักฐานอ้างอิงไม่ได้

(4) วิทย์ นับเป็นสิ่งมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกลและกว้างขวาง สามารถจะเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนไม่น้อยในฐานะเป็นแหล่งข่าวเที่ยงตรง วิทย์จะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบและสนใจในข่าวสารที่ได้เสนอไป แม้จะไม่อาจให้รายละเอียดได้ทุกแง่มุม แต่ก็เป็นที่เป็นที่ปรึกษาตัวเองกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากผู้ฟังวิทย์มีความรู้สึกที่ผู้อ่านข่าวหรือผู้ดำเนินรายการ กำลังคุยให้เขาฟังโดยตรง คนเป็นจำนวนมากชอบฟังรายการวิทย์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะมีใช้ประโยชน์จากวิทย์ได้ในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความสำเร็จไปสู่ประชาชน แจกให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว กำลังเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ทั้งสิ้น

(5) โทรทัศน์ โทรทัศน์ได้เปรียบวิทย์ตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียง และได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้น ในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาธิต และใช้โสตอุปกรณ์ เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี การแสดงและการพูดต้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน มีต้นฉบับหรือบทโทรทัศน์เพื่อให้ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างเสียง ผู้ควบคุมรายการทราบและเข้าใจตรงกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องจัดแบ่งเวลาในการเสนอเรื่องตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้และตรงกำหนดเวลาที่มีไว้ให้

(6) ภาพยนตร์ นับเป็นสิ่งที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนรวมกันเป็นจำนวนมากก่อนแล้วใช้การส่งเสริมวิธีอื่นก่อนหรือหลังจากฉายภาพยนตร์ตามโอกาสอันควร ก็ให้ผลดี หรือฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะไปส่งเสริมแทรกให้ประชาชนได้ชมเชิงสารคดี เรื่องน่ารู้ ฯลฯ ก็กระตุ้นความสนใจของประชาชนได้เช่นกัน

(7) การจัดนิทรรศการ นิทรรศการ คือ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก การจัดการนิทรรศการนั้นสามารถอยู่ได้นานและประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

กล่าวโดยสรุป วิธีการนำความรู้ไปใช้ในการส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้ในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ไปสู่เกษตรกรเพื่อให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำความรู้มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นในการศึกษาวิจัยในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ในการส่งเสริม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นได้แก่

1. ประเภทบุคคล

- 1.1 เพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น
- 1.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 1.3 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

2. ประเภทสิ่งพิมพ์

- 2.1 เอกสารเผยแพร่
- 2.2 หนังสือพิมพ์

3. ประเภทมวลชน

- 3.1 วิทยุกระจายเสียง
- 3.2 โทรทัศน์
- 3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

4. ประเภทกิจกรรมกลุ่ม

- 4.1 ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน
- 4.2 ชมการสาธิต/นิทรรศการ

3. ศูนย์จัดการศูนย์พืชชุมชน

ความหมายของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2553) กล่าวถึงความหมายของ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนว่าเป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชน จากภัยศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของ เกษตรกรที่ผ่านมา ดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุม ศัตรูพืชอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชไม่ได้ทั้งปริมาณคุณภาพ และ

ระบบนิเวศน์ถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเน้นการพัฒนาเกษตรกร ชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกษตรกร ชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัชรินทร์ โอพารกนก และอรุณรัชต์ เสถียรทิพย์ (2554:งานนำเสนอ) อ้างถึงใน ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555) กล่าวถึง ความหมาย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เปรียบเสมือน “มือปราบ ศัตรูพืชในท้องถิ่น” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไข ปัญหาการระบาดของศัตรูพืช การให้ความรู้แก่ เกษตรกรด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างทั่วถึง เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร ชุมชน และท้องถิ่น ศูนย์วิชาการเฉพาะทางด้านควบคุมศัตรูพืช

ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ (2554, น.7) กล่าวความหมายไว้ว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นกลไก และศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชของชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรเป็นพี่เลี้ยงและให้คำแนะนำ วิธีการที่เหมาะสมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องของซึ่งภารกิจสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น ป้องกัน การแพร่กระจายของ เพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งสร้างความเสียหายรุนแรงและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังในไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 73) ได้ระบุ ในเอกสารวิชาการ การจัดการศัตรูพืชโยให้ความหมายของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไว้ว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชนจาก ภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการ จัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมาพึ่งพาสารเคมีเป็นหลักอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน โดยขาดความรู้ด้านวิชาการจึงทำให้ผลผลิตเสียหายและไม่มีคุณภาพ ระบบนิเวศถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง จึงจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขึ้น เพื่อพัฒนาเกษตรกร และชุมชนให้สามารถจัดการ ศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการ มีส่วน ร่วมในการบริหารจัดการทำให้ชุมชน เกษตรกรมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยของศัตรูพืช เป็นกลไกและศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชของชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยง และให้คำแนะนำในการบริหารจัดการ ชุมชนและหน่วยราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 282) กล่าวว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกแห่ง มีระบบบริหารจัดการด้วยเกษตรกรเอง โดยมีคณะกรรมการ บริหารศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทน ชุมชนที่ได้รับการคัดเลือก สาธารณสุขประจำตำบล นักวิชาการเกษตร องค์กรบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครเกษตร เกษตรหมู่บ้าน หมอдин ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชน และ เกษตรตำบล เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นที่ปรึกษา ทุกสัปดาห์จะมีการถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการ ป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ยังมี การถ่ายทอดเทคนิคต่าง ๆ อาทิ หลักสูตรการ สำรองแมลงศัตรูพืช การผลิตและขยายศัตรูธรรมชาติ หรือ เชื้อจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ ควบคุมศัตรูพืช และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตด้วย ประชาสัมพันธ์ เป็น ต้น

4.1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 277) การบริหารจัดการศัตรูพืชมีแนวคิดที่ เปลี่ยนแปลงจากแนวคิดในอดีตที่เคยมุ่งการกำจัด เมื่อเกิดการระบาดของศัตรูพืชแล้ว ปรับเปลี่ยน มาให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกโดยใช้แนวทาง การจัดการความเสี่ยงจากผ่านมาตรการ ต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้ผลกระทบที่อาจเกิดการระบาดของศัตรูพืช ให้ลดน้อยลงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น มาตรการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม และการเสริมสร้างศักยภาพและ ความสามารถของชุมชนในพื้นที่ให้สามารถป้องกัน และจัดการเมื่อเกิด สถานการณ์การระบาดของ ศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1.1 เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถ จัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

4.1.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ควบคุม ศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง

4.1.3 เพื่อให้บริการความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน

4.2. บทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 73) กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการ ศัตรูพืช ชุมชน ดังนี้

4.2.1 สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ได้แก่ แปลงติดตามสถานการณ์

4.2.2 รายงานและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ผ่านทางสื่อสาธารณะ

4.2.3 เรียนรู้เทคโนโลยีการบริหารจัดการศัตรูพืช เช่น การอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากโรงเรียนเกษตรกร ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วม ถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบประสบการณ์จริง

4.2.4 ถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกร ด้วยการพบปะ หรือแลกเปลี่ยนความรู้

4.2.5 ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ทั้งด้านการถ่ายทอดและสนับสนุน

4.2.6 ขับเคลื่อนมาตรการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกรและชุมชน ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้มีความรู้และชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

4.3. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 278) กล่าวว่า องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย สมาชิก คณะกรรมการ ที่ทำการศูนย์ แปลงเรียนรู้ และติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

4.3.1 สมาชิก ประกอบด้วยตัวแทนที่มาจากทุกพื้นที่ของชุมชน (ตำบล) และมีความเสียสละ ตลอดจนเป็นผู้มีจิตอาสา เช่น เกษตรกรผู้นำ อาสาสมัครเกษตร เกษตรกรในหมู่บ้าน ตัวแทนองค์กรส่วนท้องถิ่นหรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม อย่างน้อย 30 คน

4.3.2 ที่ทำการศูนย์จัดการศูนย์พืชชุมชน

1) อาจตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล เป็นต้นมีพื้นที่มากพอ สำหรับทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุม การบริหารจัดการ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตขยายชีวภัณฑ์ เป็นต้น

2) มีวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะเก้าอี้ บอร์ด เครื่องเขียน กระดาษฟาง อุปกรณ์ผลิตขยายเชื้อ ตัวอย่างของจริง ฯลฯ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์

3) มีแผนถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำสัปดาห์ หรือแผนปฏิบัติงานประจำสัปดาห์ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนคิดไว้เพื่อให้สมาชิกทราบแผนการปฏิบัติงาน ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4) เอกสารวิชาการ และโปสเตอร์ เพื่อใช้ค้นหาความรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

5) อื่นๆ ตามความเหมาะสม

4.3.3 แปลงคิดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงที่ใช้สำหรับเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ ในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยจะต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ข้อมูลที่เก็บได้สามารถไปใช้ประโยชน์ โดยใช้ ประเมินสถานการณ์ระดับศัตรูพืช เพื่อใช้ในการเตือนการระบาดของศัตรูพืช และวางแผนการควบคุม ศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย

4.3.4 คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตร หรือผู้นำ ชุมชน ซึ่งจะมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) หน้าที่คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) วางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในระดับตำบลกำหนดกิจกรรม งบประมาณ และกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่

(2) จัดทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ.) สำนักงานจังหวัด

(3) ประสาน รายงาน ประชาสัมพันธ์ และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืชและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) สนับสนุนการดำเนินงานของ ศจช. เช่นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ สมาชิก และผู้สนใจ

(5) ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค ของ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(6) ระดมบุคลากรและงบประมาณ

(7) จัดทำทะเบียนสมาชิก

2) ระบบการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) บริหารบุคลากรและงบประมาณ

(2) กำกับการดูแลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผน

(3) เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานและบุคลากร

4.4 แนวทางดำเนินงานของศูนย์จัดการศูนย์พืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 , น. 281) กล่าวถึงวัตถุประสงค์และ ความจำเป็น ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในการขับเคลื่อนการบริหาร จัดการให้มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการ สมาชิก ศูนย์ร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และการบริหารจัดการอื่น ๆ ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การแจ้งเตือนการระบาด การประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4.4.1 จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศจช. สมาชิกของ ศจช. เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการพัฒนา ร่วมดำเนิน กิจกรรมตามแผน ร่วมระดมทุน และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ ศจช. โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำ แผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (ตามตารางการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ตามแผนการ เรียนรู้) เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองโดยทีม 6 ที่ผ่านการอบรม 1 ฤดูกาล ปลูกพืชร่วมกับสำนักงาน เกษตรอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตรและชุมชน

4.4.2 ถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ

4.4.3 การจัดการศัตรูพืช

- 1) การเตือนการระบาด ใช้ข้อมูลที่เก็บได้จากแปลงติดตามสถานการณ์ และแปลงของเกษตรกรข้างเคียง มาวิเคราะห์เพื่อเตือนการระบาดผ่านสื่อต่าง ๆ ต่อไป
- 2) มีการบริการวินิจฉัยศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรและชุมชน
- 3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างเจ้าหน้าที่จังหวัดทำหน้าที่ รวมกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย
- 4) การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืชโดยแต่ละ ศจช. หลังจากดำเนินการ ได้ 1 ฤดูกาล จะมีข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่เกิดขึ้น สามารถนำมาทำปฏิทินจัดการศัตรูพืชได้

4.4.4 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในแต่ละระดับ ดังนี้

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร ประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เน็ต กรม ประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วารสารต่าง ๆ
- 2) สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต ประชาสัมพันธ์ทาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิทยุท้องถิ่น ข่าวเตือนการระบาด

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด ประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
วิทยุท้องถิ่น

4) สำนักงานเกษตรอำเภอ ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์
ท้องถิ่น ดิถีประชาส ส่วนในระดับตำบลผ่านทางหอกระจายข่าว กรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหาร
ส่วนตำบล โทรศัพท์ ข่าวเตือนภัย

4.4.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย

1) สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ
และการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร

2) จัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรหรือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นมาศึกษา
ดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

3) เวทีต่าง ๆ ที่สามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ เวทีสัมมนา เจริญ
ปฏิบัติการระดับเขต จังหวัด อำเภอ (RW, PW, DW) ประชุมเกษตรกรอำเภอ การประชาสัมพันธ์ผ่าน
สื่อต่าง ๆ

4.4.6 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการศัตรูพืชเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการ
เกษตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ เช่น ปลูกสิ่งตัด ทำเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว/ ตาม
ตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

สรุปได้ว่าการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การดำเนินงาน
แบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการ สมาชิกศูนย์
การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธี
ผสมผสาน และการบริหารจัดการอื่น ๆ ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การแจ้งเตือน
การระบาด การประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และการบูรณาการกับหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายแตกต่างกัน
ออกไปหลายแง่มุมแล้วแต่ลักษณะงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง การอธิบาย
ความหมายการมีส่วนร่วมที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ดังนี้

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543, น.138) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมชุมชน

ยุพาพร รูปงาม (2545, น. 5) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม (participation) คือเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติเหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำ ทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้นกระทำ ผ่านองค์การ(organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

นาตญา พแดนนอก (2551, น.18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่า การที่บุคคล สมาชิกในชุมชนหรือสังคม ได้มีโอกาสเข้าร่วมอยู่ในสถานการณ์กลุ่มด้วยความเต็มใจ เป็นการร่วม กระบวนการทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน การวิเคราะห์ สถานการณ์ แก้ปัญหาร่วมกันในการออก ความคิดสร้างสรรค์ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ การดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนจนถึงการประเมินผลร่วมกัน

บุญเทียน แก้วมงคล (2552, น.11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่า การที่ประชาชน ในชุมชน เข้ามามีเกี่ยวข้องในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ และมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม ในชุมชน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 280 - 282) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทาง ส่งเสริมการเกษตร คือ การมีส่วนร่วมที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทางส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้นมีประเด็นสำคัญ (key word) ที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ (decision-making) ให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้

2. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม (activity involvement) ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3. เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาพหรือความเท่าเทียมกัน (equity) ในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้ทุกคนมีส่วนในการคิดค้นหาปัญหาของตัวเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาพในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น

4. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการ การควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน

5. เป็นการที่บุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ในการดำเนินการพัฒนา ด้วยความรู้ที่ผูกพันถึงความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือ หุ้นส่วน (partnership) ดังนั้น การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร จึงเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาทางส่งเสริมการเกษตร ตลอดจน การวางแผนและกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชน หรือบุคคล เข้ามาเกี่ยวข้องในการร่วมคิด การวางแผน การตัดสินใจ ร่วมการดำเนินงานและ แก้ปัญหาร่วมกัน ในการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงการรับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนได้รับผลประโยชน์โดยเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ

5.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ปรีชาดิ วลัยเสถียร (2543, น. 143) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้อย่างเหมาะสม

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยประชาชนเข้าร่วมในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมการบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจโดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และ สังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

โกวิท พวงงาม (2545, น. 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาลงมือ ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราบดีถึงวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จล้มเหลว

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, น. 116) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ชั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ชั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ชั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์ อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำ ไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ประยุกต์ใช้ของปรีชาติ วลัยเสถียร (2543, น. 143) สามารถสรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิดค้นหาปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.3 ระดับของการมีส่วนร่วม

ณรงค์ มหรรณพ และคูสิต เวชกิจ (2534, น. 28) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

- ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้ามาร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ
- ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์บางอย่าง
- ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนจะถูกชักชวนให้ความร่วมมือเพราะการ โฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความดีของโครงการให้ ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนจะถูกเรียกประชุมแล้วสอบถาม หรือ สัมภาษณ์ว่ามีปัญหาความต้องการอะไร ทางราชการจะเป็นผู้หาทางแก้ไขและวางแผนการปฏิบัติให้

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอ ความ คิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนของราชการ

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่าง ไกล่ชิดมี โอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการ และเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจ ในทุก เรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินโครงการ

กล่าวโดยสรุป ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นระดับขั้นตอนการมี ส่วนร่วมในระดับต่างๆ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดมาใช้ในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมใน การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วม ได้ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 - 2 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลยจนถึงมีส่วนร่วมน้อยมาก

ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับ 5 - 6 การมีส่วนร่วมมาก

ระดับ 7 การมีส่วนร่วมมากที่สุด

5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

Reeder (1974, น. 39-53) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตน ให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดู เหมือนจะเลือกแบบ วิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่ สอดคล้อง กับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษา เป้าหมาย ของตนเอง

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่า จะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่น

6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้อง กระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบ บังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรานิสัยชอบกระทำ เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำ เช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ คนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการ สนับสนุนที่ดี เพื่อให้กระทำการเช่นนั้น

Cohen and Uphoff (1977, น. 17-19) ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมซึ่งมีกว้างๆ 3 ระดับคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล และได้เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977, น. 59-78) ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่ามีบุคคล 4 กลุ่ม ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบทประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำ ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุและเพศ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ รายได้และทรัพย์สิน ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ใน โครงการ พื้นที่ถือครอง และสถานภาพการทำงาน

ฉลอง ดิษสี (2541, น. 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1) ปัจจัยด้านกายภาพ ประกอบด้วย

- (1) ปัจจัยด้านกายภาพ : ลักษณะภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม
- (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ : ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้
- (3) ปัจจัยด้านการเมือง : บรรยากาศทางการเมือง อุดมการณ์ อุดมคติทางการเมือง ของประชาชน
- (4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม : วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ทักษะคติความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่
- (5) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ : ความเป็นมาของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ข้อกำหนดของ ชุมชน
- (6) ปัจจัยส่วนบุคคล : คนเมือง คนชนบท กลุ่มอาชีพ ระดับความรู้ การมีบทบาทในฐานะต่าง ๆ ของสังคม

2) ปัจจัยด้านลักษณะโครงการ ประกอบด้วย

- (1) ความยากง่ายของเทคโนโลยีการใช้งาน
- (2) ทรัพยากรที่ใช้ ความยากง่ายในการหา
- (3) ลักษณะของผลประโยชน์ที่ได้รับ
- (4) ความเชื่อมโยงของโครงการกับโครงการอื่น ๆ
- (5) ความยืดหยุ่นของโครงการ
- (6) การเข้าถึงการบริหารโครงการ

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542, น. 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่าปัจจัยที่ส่งผล ต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้และการเป็น สมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, น. 20) ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน พัฒนายังแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐต้องกำนังการดังต่อไปนี้ คือ การกำหนดนโยบาย ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วน ร่วมของประชาชนโดยระบบต่างๆ ของราชการต้องเอื้ออำนวยและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วม มีการติดตามประเมินผลและการสนับสนุนในภายหลัง

2) ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรมและรับผลประโยชน์ เป็น สมาชิกกลุ่มทางสังคมหรือเป็นผู้นำ ท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น และได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้องทำหน้าที่ต่อไป นี้ คือ ศึกษาชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม ค้นหาผู้นำ ที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ชาวบ้านแสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในงานพัฒนา รวมกลุ่มกับชาวบ้านเพื่อหาหนทางแก้ปัญหา เป็น ผู้สนับสนุนด้านศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสาร วิทยาการใหม่ๆ และประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง มีความจริงใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและศรัทธาและ ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

4) ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้าไปมีส่วนร่วม ใน กิจกรรมการพัฒนาและโครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

วีรชาติ เมืองใจ (2552) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการ พัฒนา 3 ประการ ดังนี้

1) ปัจจัยเกี่ยวกับประชาชน ได้แก่ ความสามารถและศักยภาพ ความพร้อมทางด้าน เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพ ความต้องการและความเต็มใจ ลักษณะพื้นฐานของประชากร เช่น เพศ อายุ ค่านิยม ทักษะคิด ความคิด ความเชื่อส่วนบุคคล ความผูกพันกับชุมชน

2) ปัจจัยเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ลักษณะของโครงการ ผลประโยชน์ที่ คาดว่าจะได้รับ จากโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ ระบบการบริหารจัดการโครงการ ความยืดหยุ่นของ โครงการ ความต่อเนื่องเชื่อมโยงของโครงการ ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยีและทรัพยากรที่ ต้องใช้

3) ปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ การที่รัฐบาลยอมรับแนวคิดการมีส่วนร่วม และเปิดโอกาส และอิสระแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วม การส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ลักษณะทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชน การชักชวนเพื่อน

บ้ำผู้นำ ชุมชนหรือผู้มีอิทธิพลทางจิตใจ การได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรหรือความรู้เท่าที่จำเป็น การไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ ภายในชุมชน โดยเฉพาะหลักการ ปรัชญา และเทคนิค วิธีการพัฒนาชุมชน

ศิรินาค อังสุพานิช (2555) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยมีปัจจัยด้านสถานภาพทางบุคคล และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวกำหนดบทบาทและสถานการณ์หน้าที่การทำงานของสมาชิก คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน จำนวนกลุ่มสมาชิก และแหล่งการรับรู้ข่าวสาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานด้านรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ความเป็นอยู่ที่ดีมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป จากแนวความคิดที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางสังคม ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือ สถาบันเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร และการประกอบอาชีพในครัวเรือน
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย พื้นที่ทำการเกษตร รายได้ต่อปี สภาพหนี้สิน
3. ปัจจัยด้านอื่นๆ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การรับความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
4. ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย
 - 4.1) การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิก
 - 4.2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกรและชุมชน
 - 4.3) การถ่ายทอดความรู้
 - 4.4) การจัดการศัตรูพืช
 - 4.5) การประชาสัมพันธ์
 - 4.6) การเชื่อมโยงเครือข่าย
 - 4.7) การบริหารงบประมาณ

4.8) การมีส่วนร่วมในการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.5 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

อนงค์ พัฒนจักร (2535, น. 49-50) ได้จำแนกอุปสรรคและปัญหาของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. อุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศูนย์อำนาจไม่ว่าจะเป็น ด้านนโยบาย กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการวางแผน และการดำเนินงาน อนึ่งทัศนคติ คติค่านิยม และทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐเคยชินต่อการกระทำ และติดต่อสื่อสาร ในคนกลุ่มเดียวกัน จึงใช้ภาษาเทคนิคของตนแล้วตีความว่าประชาชนต้องเข้าใจ การดำเนิน การประเมินผล โครงการ เจ้าหน้าที่ องค์กรของรัฐก็มีฐานความคิดว่า ตัวโครงการหรือกิจกรรมต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดย ไม่ คำนึงถึงการพัฒนาคคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้หรือเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ส่วน การปรับเปลี่ยน โยคย้ายตำแหน่งและประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่องานพัฒนาของเจ้าหน้าที่รัฐก็ ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อชุมชนโดยตรง

2. อุปสรรคที่เกิดจากชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาชุมชนยังขาด ความพร้อม และมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น การขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสมจึงขาดผู้ที่ อุทิศตนและ เวลาแก่ชุมชนอย่างเต็มที่จนขาดทักษะการทำงาน ขาดการติดต่อสื่อสารที่ดี ประชาชน ได้รับความรู้ ไม่เพียงพอก่อให้เกิดปัญหาการสื่อความหมาย การทำความเข้าใจ การขอความคิดเห็น และความคิด ริเริ่มใหม่ๆ อนึ่งความแตกต่างกันในชุมชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชนก่อให้เกิด การแตกแยก ทางความคิดค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. อุปสรรคที่เกิดจากสังคมจะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคม ซึ่ง พิจารณา ไว้ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และระบบราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้านจะ ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรมทาง ราชการ

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม สามารถแบ่ง ได้ 3 ระดับ ดังนี้

1. อุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ
2. อุปสรรคที่เกิดจากชุมชน
3. อุปสรรคที่เกิดจากสังคมจะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคม

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

6.1.1 เพศ

บุญยืน สิทธิบาล (2550 , น. 84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการ บริหารงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดตาก พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.16 ปี และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ปาริชาติ อารมณ์วิชานพ (2555, น. 81-84) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.18 ปี จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาภาคบังคับไม่มีตำแหน่งทางสังคมมีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.26 คน มีจำนวน สมาชิกในครัวเรือนที่ ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คนต่อครัวเรือน เข้าร่วมอบรมการจัดการศัตรูพืช ทุกครั้ง มีรายได้ เฉลี่ยของครัวเรือน 449,446.15 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 315,553.85 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน และเกือบทั้งหมดเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556, น. 66-71) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.49 ปี ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้านดำรงตำแหน่งในศูนย์ เป็นกรรมการ ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการเข้าร่วมศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน

6.1.2 อายุ

พิชญ์ภาค เอี่ยมสะอาด (2556, น.89) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผู้ให้ ข้อมูล มีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุด คือ 78 ปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยมีการยอมรับ ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุ มากมีการยอมรับในระดับน้อย และจากการศึกษาของ ขณะ ทินกร ศรียาบ (2549,น. 71 – 73) พบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก จากการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตในจังหวัดแพร่

6.1.3 ระดับการศึกษา

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ

6.2 ปัจจัยทางสังคม

6.2.1 สภาพทางสังคม

ศุภาวดี แยมพราม (2549, น. 100) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ เทคโนโลยีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการปลูกหอมแดงของเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ การมี สถานภาพเป็นผู้นำ

6.2.2 สถานสภาพภายในศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชน

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 91) ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา จาก การศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ฯ มีความสำคัญ ต่อการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการจัดทำ ทะเบียนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน และสมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชนควรผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรก่อน แสดงให้เห็น ว่าศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศูนย์ฯ โดยการประชุมกำหนด บทบาทหน้าที่ กฎเกณฑ์ ระเบียบและข้อบังคับของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้ชัดเจน เพื่อสร้าง บรรทัดฐานของศูนย์นั้นๆ

6.2.3 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

กิติพงษ์ เณลิมกิจ (2547, น. 57) ที่พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมี ความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.01 กับความสำเร็จ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และการวิจัยของ ยุทธพงษ์ ยอดชมพู (2552, น. 82) พบว่า ระยะเวลาที่รู้จักบริษัทมี ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกและไม่ปลูก มะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาณผูกพันของเกษตรกรที่ ระดับความเชื่อมั่น 0.01 จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมี สัญญาณผูกพันของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

6.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

6.3.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สุธีรา สถาปัตย์ (2555, น. 121) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการใช้สารชีวภาพ เพื่อ ลดและทดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตพืชปลอดภัยของเกษตรกรจังหวัดแพร่ พบว่า จำนวน สมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการยอมรับการใช้สารชีวภาพในเชิงความคิดเห็น

ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจะมีการยอมรับการใช้สารชีวภาพเชิงความ คิดเห็นน้อยลง ส่วนปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น. 81) ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.26 คน เช่นเดียวกับ พิชญ์ภาค เอี่ยมสะอาด (2556,น. 89) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการ ศัตรูพืช โดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสมาชิก ภายในครอบครัวเฉลี่ย 3.47 คน ผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกภายในครอบครัวน้อยสุดคือ 1 คนและมากที่สุด คือ 7 คน และผลการศึกษาของ อภิชาติ ศศิสนธิ์ (2546,น. 69) พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมี ความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร และผล การศึกษา ของ สุภาวดี แยม พราม (2549,น. 100) พบว่าจำนวนแรงงานเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิง บวกกับการยอมรับเทคโนโลยีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการปลูกหอมแดงของเกษตรกรในจังหวัด อุตรดิตถ์ ซึ่ง พิชญ์ภาค เอี่ยมสะอาด (2556,น. 89) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการ จัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของ เกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ให้ข้อมูลที่มีจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนมาก มีการยอมรับในระดับมาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่มี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยมี การยอมรับในระดับน้อย

6.3.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น. 81) ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการต่อ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนคร ราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ช่วยทำ การเกษตรเฉลี่ย 2.15 คน

6.3.3 การประกอบอาชีพ

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น.81) ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่า ข้อมูลทางสังคมของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า คณะกรรมการโดยส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำไร่ เพาะปลูกพืชหลักคือมันสำปะหลัง

6.3.4 พื้นที่ทำการเกษตร

พิชญ์ภาค เอี่ยมสะอาด (2556, น. 89) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีขนาดพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร 3.48 ไร่ มีขนาดของพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรน้อยที่สุดคือ 1 ไร่ และมากที่สุด คือ 13 ไร่ ใช้แรงงาน

ในครอบครัวในการทำการเกษตร ส่วน ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น.81) ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 42.54 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ปลูก พืชไร่เฉลี่ย 32.74 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 8.86 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชสวนเฉลี่ย 0.86 ไร่ พื้นที่ปลูกสัตว์ 0.04 ไร่ และเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 0.05 ไร่

6.3.5 รายได้เฉลี่ย

พิชญ์ภาค เอี่ยมสะอาด (2556,น. 89) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีรายได้ในภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 155,625.56 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 82,085.93บาทต่อปี มีรายได้รวมทั้งหมดเฉลี่ย 201,000.83 บาทต่อปี และใช้เงินทุนของตนเองในการทำการเกษตร

6.3.6 หนี้สิน

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น.81) ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินและเกือบทั้งหมดเป็นหนี้กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

6.3.7 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น.81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 14.78 คะแนน คณะกรรมการ ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับมาก รองลงมาคือ ระดับมากที่สุด และระดับ ปานกลาง

6.3.8 การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555,น. 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรจัดให้มีการอบรม ทบพทวน ขึ้นตอน ฝึกปฏิบัติทุกด้านให้กับคณะกรรมการ และสมาชิก ให้มีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตนเอง ควรจัดประชุม สมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และควรให้บทบาทและความรู้แก่เกษตรกร ในการทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ควรเชิญผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาร่วมในการ

จัดทำแผนฯ ควรถ่ายทอดความรู้ให้เป็นกลุ่มเล็กๆ และควรเข้าไปดำเนินการตามที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการฯ ควรร่วมกันประสานงานหน่วยงานต่างๆ ให้มากขึ้น เจ้าหน้าที่ควรให้เวลากับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และควรให้คำแนะนำในการติดต่อประสานงาน หาแหล่งงบประมาณอื่นๆ

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556,น. 66-71) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกขาดความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติและโรค พืช และวัสดุอุปกรณ์ ในการสำรวจแปลงไม่เพียงพอ การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตค่อนข้างน้อย สมาชิกศูนย์ฯ ไม่มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร และขาดความชำนาญเกี่ยวกับการแยก ชนิดของศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืช การถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมไม่ตรง กับฤดูกาลผลิต คณะกรรมการขาดทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และการกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง สมาชิกศูนย์ฯ มีความรู้ ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ และชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชค่อนข้างน้อย และวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์มีไม่เพียงพอ การเชื่อมโยงการจัดการศัตรูพืชระหว่างศูนย์ฯ ในระดับอำเภอค่อนข้างน้อย และการเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีต่างๆค่อนข้างน้อย

6.3.9 การมีส่วนร่วม

ศุภฤกษ์ โรจนธรรม (2532,น. 94 - 101) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐาน: ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านสาธารณสุขมูลฐานดีเด่น ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ผลการวิจัยสรุปได้ ว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐานมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐานมากกว่าประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ประชาชนที่ได้รับความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามโครงการสาธารณสุขมูลฐานมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้รับความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ (2543,น.90 – 193) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในการพัฒนาชุมชน พบว่า สมาชิกมีอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า สมาชิกที่มีอายุน้อยสมาชิกเข้ารับการศึกษาอบรม กับหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มากกว่า สมาชิกที่ไม่เข้ารับการศึกษาอบรม สมาชิกที่รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ สูง จะมี ส่วนร่วม มากกว่าสมาชิกที่มีข้อมูลข่าวสารต่ำ

ผดุงศักดิ์ ชุนเจริญ (2545, น. 101-103) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่ พบว่า

1) ขั้นการร่วมคิด เกษตรกรที่ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ หลายแหล่ง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการร่วมคิด จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่เกษตรกรมากขึ้น

2) ขั้นการตัดสินใจ เกษตรกรที่ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และ การนับถือศาสนา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ ส่วนการประกอบอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการร่วมตัดสินใจ

3) ขั้นร่วมวางแผน เกษตรกรที่ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ หลายแหล่ง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผน

4) ขั้นร่วมทำเกษตรกรที่ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ หลายแหล่ง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการร่วมทำ

5) ขั้นร่วมตรวจสอบและประเมินผล เกษตรกรที่ได้รับการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกการติดตาม ช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

มัลลิกา เขียวหวาน (2546, น. 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา พบว่า รายได้ และการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

6.3.10 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

นันทยา ลัดกลาง (2554, น. 10) ได้สรุป ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะใน รายงานผลการดำเนินงาน เรื่อง การจัดการเพื่อยั่งยืนสำปะหลัง ปี 2552/53 อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อมั่นต่อแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เนื่องจาก เป็นเรื่องใหม่ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องเดิมซ้ำๆ และทดลองให้เห็น จริง จากการดำเนินงานได้เกิดศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ซึ่งมีทั้งศจช. ที่เข้มแข็งและไม่เข้มแข็ง หากต้องการให้ ศจช. มีความยั่งยืน ควรประสานให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง เพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านอื่นๆ ให้ ศจช. เพื่อใช้เฝ้าระวังและเตือนการระบาดด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในศึกษาความคิดเห็นของ

คณะกรรมการต่อการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ไว้ดังนี้

1) ด้านวัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ความรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน และขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช

2) ด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีภารกิจหลายอย่าง ไม่มีเวลาดำเนินกิจกรรม บทบาทหน้าที่ที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก และขาดแนวทางการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ศจช.

3) ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์ฯ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ ไม่เข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง และสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากไม่เห็นประโยชน์

4) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกรรมและชุมชน พบว่า ข้อมูลและปัญหา ที่รวบรวมได้ไม่ตรงตามความต้องการกลุ่ม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชนที่เสนอ เนื่องจากสมาชิกขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน

5) ด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า การรับการถ่ายทอดความรู้เป็นกลุ่มใหญ่ เสียเวลาการเดินทางและได้ความรู้ไม่ครบถ้วน ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม

6) ด้านการจัดการศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจติดตาม สถานการณ์ฯ และไม่มีเวลาสำรวจติดตาม

7) ด้านการให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช พบว่า ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่ รวบรวมได้ไม่ครบถ้วน

8) ด้านการเลี้ยงและผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ขาดงบประมาณ และอุปกรณ์สำหรับดำเนินงาน และขาดความรู้ในการเลี้ยงผลิต และขยาย แมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช

9) ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง

10) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า หน่วยงานสนับสนุน เข้าถึง ได้ยากไม่ให้ความสำคัญงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ขาดผู้ให้คำแนะนำในการนำเงินหุ้่นมาใช้ บริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ไม่มีงบประมาณ

12) ด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์ฯ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ดังนั้น ควรจัดให้มีการอบรม ทบสวน ขึ้นตอน และฝึกปฏิบัติทุก ๆ ด้านให้กับคณะกรรมการและสมาชิก ให้มีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตนเอง ควรจัดประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และควรให้บทบาทและความรู้แก่เกษตรกร ในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ควรเชิญผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาร่วมในการจัดทำแผนฯ ควรถ่ายทอดความรู้ ให้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ และควรเข้าไปดำเนินการตามที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการฯ ควรร่วมกันประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น เจ้าหน้าที่ควรใช้เวลากับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และควร ให้คำแนะนำในการติดต่อประสานงาน หาแหล่งงบประมาณอื่น ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (correlational research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีจำนวนประชากรทั้งหมด 250 ราย จากเกษตรกร 1 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จำนวน 250 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973, pp.725-727) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

แทนค่าในสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{แทนค่า } n = \frac{250}{1 + 250(0.05)^2}$$

$$= 153.84$$

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 154

1.3 การสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จนครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 154 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่มีคำถามแบบเลือกตอบและคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดในแต่ละประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนำประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดเหล่านั้นมาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบและคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวนครั้งในการฝึกอบรม ขนาดพื้นที่ จำนวนแรงงานที่ใช้ในภาคการเกษตร รายได้จากภาคการเกษตร และต้นทุนจากภาคการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วยคำถามเพื่อวัดระดับความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บทบาทหน้าที่ ด้านการดำเนินงาน และด้านการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทุกด้านจำนวน 20 ข้อ โดยวัดความรู้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ของเกษตรกร ในแต่ละข้อมีการกำหนดคะแนน ดังนี้

1 = ตอบถูกต้องตามหลักวิชาการ

0 = ตอบผิดจากหลักวิชาการ

2. ศึกษาเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามเกี่ยวกับแหล่งที่มาของการรับรู้ข่าวสารและระดับความรู้ที่ได้รับ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยคำถามเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการบริการจัดการศัตรูพืช ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. รวมทุกด้านจำนวน 45 ข้อ โดยวัดจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยข้อคำถามเป็นแบบให้เกษตรกรตอบว่ามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม และมีเกณฑ์การให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

1	=	มีส่วนร่วม
0	=	ไม่มีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและเปิด ให้เกษตรกรได้เสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ และวิธีการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.2 การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ได้ตรวจสอบแบบสอบสัมภาษณ์ เพื่อหาความถูกต้อง (validity) และความน่าเชื่อถือได้ (reliability) แล้วปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความถูกต้อง (content validity) เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา และขอรับคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือ

ข้อความที่ควรแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบต่อไป

2.2.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว และปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 ราย แล้วนำแบบสัมภาษณ์ในตอน ที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เฉพาะความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ตามวิธี Cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.9250 แสดงว่า แบบสัมภาษณ์ มีความเชื่อถือได้ จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในกลุ่มเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จำนวน 154 ราย ในเดือน พฤศจิกายน 2562 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2563 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 จัดทำแผนการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรที่ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 7 กลุ่ม ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลจักรสิทธิ์ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลโพกรวม สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบางมัญ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลม่วงหมู่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหัวไผ่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบางกระบือ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลคันโพธิ์

3.2 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบลที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดการนาแปลงใหญ่ และประธานศูนย์ข้าวชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนัดหมายเกษตรกรในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.3 ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรตามที่ได้นัดหมายแต่ละกลุ่มย่อย

3.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 154 คน เก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 154 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยเป็นคำถามปลายปิด มีให้เลือก 2 คำตอบ คือ ใช่ และไม่ใช่ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับความรู้} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{20 - 0}{5} \\ &= \frac{20}{5} \\ &= 4 \end{aligned}$$

การวัดระดับความรู้ที่ตอบถูก โดยตอบคำถามถูก 1 ข้อ เท่ากับ 1 คะแนน
ระดับคะแนนระหว่าง 1 - 4 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด
ระดับคะแนนระหว่าง 5 - 8 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจน้อย
ระดับคะแนนระหว่าง 9 - 12 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
ระดับคะแนนระหว่าง 13 - 16 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจมาก
ระดับคะแนนระหว่าง 17 - 20 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการได้รับรู้ข่าวสารและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับคำถามด้านการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบคำถาม 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ระดับ 4.21 - 5.00 หมายถึง สมาชิกฯ ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้มากที่สุด /มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 3.14 - 4.20 หมายถึง สมาชิกฯ ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้มาก /มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 2.61 - 3.40 หมายถึง สมาชิกฯ ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้ปานกลาง /มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 1.81 - 2.60 หมายถึง สมาชิกฯ ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้น้อย /มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1.00 - 1.80 หมายถึง สมาชิกฯ ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งความรู้น้อยที่สุด/มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผู้วิจัยได้ตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อ โดยให้ 1 คะแนน สำหรับข้อที่เกษตรกรมีส่วนร่วม และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่เกษตรกรไม่มีส่วนร่วม ให้ 0 คะแนน จำนวน 45 ข้อ ซึ่งใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ช่วงระดับการมีส่วนร่วม = $\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$

$$= \frac{45 - 0}{5}$$

$$= \frac{45}{5}$$

$$= 9$$

ระดับคะแนนระหว่าง 1 - 9 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ระดับคะแนนระหว่าง 10 - 18 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย

ระดับคะแนนระหว่าง 19 - 27 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับคะแนนระหว่าง 28 - 36 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก

ระดับคะแนนระหว่าง 37 - 45 คะแนน หมายถึง มีการมีส่วนร่วมมากที่สุด

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการส่งเสริม และด้านอื่นๆ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ และร้อยละ

4.6 การทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานโดยสถิติค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 7 ศูนย์ๆ ละ 22 ราย รวมทั้งสิ้น 154 ราย ผู้วิจัยได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลด้านพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกฯ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.2 ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกฯ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร

1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของสมาชิกฯ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร การประกอบอาชีพ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ข้อมูลภาวะการมีหนี้สิน

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสรุปได้
ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154		
ข้อมูลด้านพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	62	40.3
หญิง	92	59.7
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า หรือเท่ากับ 30	1	0.6
31 – 40	6	3.9
41 – 50	25	16.2
51 – 60	48	31.2
มากกว่า 60	74	48.1
ต่ำสุด = 27 ปี สูงสุด = 82 ปี ค่าเฉลี่ย = 59.23 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.328 ปี		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	8	5.2
ประถมศึกษา	71	46.1
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	28	18.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย.หรือ ปวช.	21	13.6
อนุปริญญา/ปวส.	14	9.1
ปริญญาตรี	11	7.1
ปริญญาโทและสูงกว่า	1	0.6

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

เพศ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนประมาณสองในสาม (ร้อยละ 59.7) เป็นเพศหญิง และร้อยละ 40.3 เป็นเพศชาย

อายุ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 48.1) มีอายุมากกว่า 60 ปี รองลงมาสมาชิก ร้อยละ 31.2, 16.2 และ 3.9 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี 41-50 ปี และมีอายุระหว่าง 31 -40 ปี ตามลำดับ และสมาชิก ร้อยละ 0.6) มีอายุน้อยกว่า 30 ปี โดยมีสมาชิกอายุต่ำสุด 27 ปี อายุสูงสุด 82 ปี และมีอายุเฉลี่ย 59.23 ปี

ระดับการศึกษา สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 46.1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 18.2 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า สมาชิกที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 13.6 ส่วนสมาชิกที่จบการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส. ปริญญาตรี และที่ไม่ได้รับการศึกษา มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 9.1 ร้อยละ 7.1 และร้อยละ 5.2 ตามลำดับ และสมาชิก (ร้อยละ 0.6) จบปริญญาโทและสูงกว่า

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n= 154		
ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกฯ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพทางสังคม*		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	120	77.9
มีตำแหน่งทางสังคม * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ	34	22.1
กำนัน	3	1.9
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	18	11.7
สมาชิกอบต.	8	5.2
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	11	7.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n= 154		
ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกฯ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
ประธาน	5	3.2
รองประธาน	4	2.6
คณะกรรมการ	36	23.4
สมาชิก	109	70.8
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ปี)		
1	20	13
2	26	16.9
3	34	22.1
4	14	9.1
5	54	35.1
6	6	3.9
ต่ำสุด = 1 ปี สูงสุด = 6 ปี ค่าเฉลี่ย = 3.48 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.522 ปี		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร*		
ไม่เป็น	8	5.2
เป็น * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ	146	94.8
กลุ่มเกษตรกร	85	55.2
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	14	9.1
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	133	86.4
สหกรณ์การเกษตร	40	26
กลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร	26	16.9

หมายเหตุ* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนผลการวิจัยพบว่า

สถานภาพทางสังคม พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 77.9) ไม่มีตำแหน่งทางสังคม (ร้อยละ 22.1) มีตำแหน่งทางสังคม โดยสมาชิก (ร้อยละ 11.7) เป็นผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาร้อยละ 7.1 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และร้อยละ 5.2 เป็นสมาชิก อบต. ส่วนที่เป็นสมาชิกน้อยที่สุด ร้อยละ 1.9 มีสถานภาพทางสังคมเป็นกำนัน

ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 70.8) เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รองลงมา (ร้อยละ 23.4) เป็นคณะกรรมการ และ ร้อยละ 3.2 เป็นประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ส่วนร้อยละ 2.6 เป็นรองประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 35.1) ดำรงตำแหน่งสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นระยะเวลา 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.1 , 16.9 และ 13.0 ดำรงตำแหน่งสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นระยะเวลา 3 ปี , 2 ปี และ 1 ปี ส่วนร้อยละ 9.1 และ 3.9 ดำรงตำแหน่งสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นระยะเวลา 4 ปี , 6 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาเข้ามาเป็นสมาชิก ต่ำสุด 1 ปี อายุสูงสุด 6 ปี และมีระยะเวลาเข้ามาเป็นสมาชิก เฉลี่ย 3.48 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 94.8) เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร ร้อยละ 5.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร สมาชิก (ร้อยละ 86.4) เป็นลูกค้า ชกส. รองลงมา ร้อยละ 55.2 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และร้อยละ 26.0, 16.9, 9.1 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร สมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางเกษตร และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและประกอบอาชีพของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154		
ข้อมูลสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 3	91	59.1
4 - 6	54	35.1
7 - 9	8	5.8
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 8 คน ค่าเฉลี่ย = 3.42 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.558 คน		
จำนวนสมาชิกช่วยทำการเกษตร (คน)		
1 - 2	121	78.6
3 - 4	29	18.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	4	2.6
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 5 คน ค่าเฉลี่ย = 2.00 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.907 คน		
การประกอบอาชีพ*		
ทำนา	128	83.1
ทำไร่	9	5.8
ทำสวน	87	56.5
เลี้ยงสัตว์	10	6.5
ประมง	5	3.2
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	0.6
ค้าขาย	10	6.5
รับจ้างทั่วไป	10	6.5

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการประกอบอาชีพของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 59.1) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 3 คน รองลงมาร้อยละ 35.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 5.8) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 – 9 คน สมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 78.6) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตร 1 – 2 คน รองลงมาร้อยละ 18.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตร 3 – 4 คน และส่วนน้อย (ร้อยละ 2.6) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.00 คน

การประกอบอาชีพ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 83.1) ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา (ร้อยละ 56.5) ประกอบอาชีพทำสวน และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 6.5 ประกอบอาชีพ เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และอาชีพรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ มีส่วนน้อย (ร้อยละ 5.8 ร้อยละ 3.2 และร้อยละ 0.6) ประกอบอาชีพทำไร่ ประมง และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การใช้พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154		
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
≤ 15	63	40.9
16 - 30	61	39.6
31 - 45	22	14.3
46 - 60	4	2.6
> 60	4	2.6
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 101 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 20.1 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.828 ไร่		

รางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน
						เบี่ยงเบน มาตรฐาน
n = 154						
การใช้พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)*						
พื้นที่ปลูกข้าว	128	83.1	4	100	17.32	15.015
พื้นที่ปลูกพืชไร่	9	5.8	1	23	1.30	4.354
พื้นที่ปลูกสวน	87	56.5	1	8	1.14	1.500
พื้นที่ปลูกสัตว์	10	6.5	1	2	0.05	0.238
พื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ	5	3.2	1	2	0.08	0.314

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การใช้พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

พื้นที่ทำการเกษตร สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 40.9) มีพื้นที่การเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 39.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 16 – 30 ไร่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 14.3 มีพื้นที่ทำการเกษตร 31 – 45 ไร่ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 2.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 46 – 60 ไร่ ซึ่งเท่ากับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 60 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 101 ไร่ มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.10 ไร่

การใช้พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 83.1) มีพื้นที่ปลูกข้าว โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.32 ไร่ มีพื้นที่มากที่สุด 100 ไร่ น้อยที่สุด 4 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 56.5 มีพื้นที่ปลูกสวน เฉลี่ย 1.14 ไร่ มีพื้นที่มากที่สุด 8 ไร่ น้อยที่สุด 1 ไร่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 6.5 มีพื้นที่ปลูกสัตว์ เฉลี่ย 0.05 มีพื้นที่มากที่สุด 2 ไร่ น้อยที่สุด 1 ไร่ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 5.8 มีพื้นที่ปลูกพืชไร่ เฉลี่ย 1.30 ไร่ มีพื้นที่มากที่สุด 23 ไร่ น้อยที่สุด 1 ไร่และส่วนน้อยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 3.2 มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 0.08 พื้นที่มากที่สุด 2 ไร่ น้อยที่สุด 1 ไร่

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน (บาทต่อปี)

n = 154						
ข้อมูลรายได้ในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร			500	680,000	133,880.06	112,549.334
รวม (บาท/ปี)						
≤ 100,000	69	44.8				
100,001 - 250,000	65	42.2				
250,001 - 400,000	15	9.7				
400,001 - 550,000	4	2.6				
> 550,000	1	0.6				
รายได้นอกภาคการเกษตร						
รวม (บาท/ปี)						
ไม่มี	68	44.2	2,570	384,000	26,345.09	64,624.416
≤ 100,000	144	93.5				
100,001 - 250,000	6	2.9				
250,001 - 400,000	4	2.6				
รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)			700	690,000	159,764.51	132,535.185
≤ 50,000	33	21.4				
50,001 - 200,000	77	50.0				
200,001 - 350,000	28	18.2				
350,001 - 500,000	11	7.1				
> 500,000	5	3.2				

จากตารางที่ 4.5 ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 44.8) มีรายได้ของครัวเรือน รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท รองลงมาสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ร้อยละ 42.2 และร้อยละ 9.7 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 250,000 บาท และมีรายได้ระหว่าง 250,001 – 400,000 บาท ตามลำดับ ส่วนร้อยละ 2.6 มีรายได้ระหว่าง 400,001 - 550,000 บาท สมาชิกส่วนน้อย ร้อยละ 0.6 มีรายได้มากกว่า 550,000 บาท โดยมีรายได้ในภาคเกษตร เฉลี่ย 133,880.06 บาท ต่อปี รายได้ภาคเกษตร ต่ำสุด 500 บาท รายได้สูงสุด 680,000 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 93.5) มีรายได้นอกภาคการเกษตร \leq 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 2.9 มีรายได้ ระหว่าง 100,001 - 250,000 บาท สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนน้อย ร้อยละ 2.6 มีรายได้ ระหว่าง 250,001 - 400,000 บาท โดยมีรายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 26,345.09 บาทต่อปี รายได้ภาคเกษตร ต่ำสุด 2,570 บาท รายได้สูงสุด 384,000 บาท

รายได้ของครัวเรือนต่อปี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 50.0) มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 21.4 และร้อยละ 18.2 มีรายได้ไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และมีรายได้ระหว่าง 200,001 - 350,000 บาท ตามลำดับ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 7.1 มีรายได้ระหว่าง 350,001 - 500,000 บาท ส่วนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนน้อย ร้อยละ 3.2 มีรายได้มากกว่า 500,000 บาท โดยมีรายได้ของครัวเรือน เฉลี่ย 159,764.51 บาทต่อปี มีรายได้ของครัวเรือน ต่ำสุด 700 บาท รายได้สูงสุด 690,000 บาท

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลภาระหนี้สิน

ข้อมูลภาระหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
		ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย		
ภาระหนี้สิน		30,000	1,000,000	165,259.74	204,768.953	
ไม่มีหนี้สิน	66	42.9				
มีหนี้สิน (บาท/ปี)	88	57.1				
\leq 50,000	73	47.4				
50,001 - 200,000	32	20.8				
200,001 - 350,000	23	14.9				
350,001 - 500,000	18	11.7				
\geq 500,000	8	5.2				

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลภาระหนี้สิน ผลการวิจัยพบว่า

จากข้อมูลภาระหนี้สิน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 57.1) มีภาระหนี้สิน และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 42.9 ไม่มีภาระหนี้สิน

จากข้อมูลมีหนี้สิน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 47.1) มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 20.8 มีหนี้สินระหว่าง 50,001 -200,000 บาท สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 14.9 และร้อยละ 11.7 มีหนี้สินระหว่าง 200,001 - 350,000 บาท และมีหนี้สิน 350,001 -500,000 บาท ตามลำดับ ส่วนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนน้อย ร้อยละ 5.2 มีหนี้สิน มากกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 165,259.74 บาท หนี้สินต่ำสุด 30,000 บาท และหนี้สินสูงสุด 1,000,000 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีรายละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ตอบถูกต้อง		ลำดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
n = 154				
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
1.1 การให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช	ถูก	154	100	1
1.2 ให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติได้ด้วยตนเอง	ถูก	148	96.1	2
2. บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 30 ราย	ผิด	66	42.9	14
2.2 ที่ทำการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนและแปลงเรียนรู้	ถูก	127	82.5	10
2.3 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไม่จำเป็นต้องมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	ผิด	71	46.1	13

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ตอบถูกต้อง		ลำดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
n =154				
3. ด้านการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืช				
ชุมชน				
3.1 การจัดทำแผนการพัฒนาเกษตรกรรมและ				
ชุมชน				
3.1.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้กำหนด หลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้	ถูก	138	89.6	7
3.1.2 สมาชิก ที่ผ่านการอบรมการจัดการศัตรูพืช 1 ฤดูกาลสามารถร่วมในการพัฒนาการเกษตร	ถูก	124	80.5	11
3.2 การถ่ายทอดความรู้				
3.2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีการ ถ่ายทอดความรู้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	ถูก	143	92.9	5
3.2.2 การถ่ายทอดความรู้ของ ศจช. เน้นการ ป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน	ถูก	142	92.2	6
3.3 การจัดการศัตรูพืช				
3.3.1 การสำรวจติดตามศัตรูพืช ต้องสำรวจอย่าง น้อย 2 สัปดาห์ ต่อ ครั้ง	ผิด	51	33.1	15
3.3.2 สมาชิกเป็นผู้เลี้ยง ผลิต จำหน่าย แมลงศัตรู ธรรมชาติ และเชื้อราป้องกันกำจัดโรคและแมลง ศัตรูพืช	ผิด	31	20.1	16
3.4 การประชาสัมพันธ์				
3.4.1 การประชาสัมพันธ์ต้องพบการระบาดของ ศัตรูพืชของแปลงพยุภรณ์ก่อน	ผิด	18	11.7	19
3.4.2 สมาชิก ศจช. มีหน้าที่แจ้งข่าว ประชาสัมพันธ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	ถูก	128	83.1	9

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	เฉลย	ตอบถูกต้อง		ลำดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
n =154				
3.5 การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ				
3.5.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้อง				
ประสานงานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ เกษตรกร	ถูก	148	96.1	3
3.5.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีแปลง เรียนรู้เพื่อเป็นสถานที่ดูงาน				
	ถูก	133	86.4	8
3.6 การบริหารงบประมาณ				
3.6.1 สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดสรร งบประมาณให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
	ผิด	24	15.6	18
3.6.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีเงินทุน หมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ				
	ถูก	101	65.6	12
4. บทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
4.1 กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ดำเนินการ จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
	ถูก	144	93.5	4
4.2 สำนักงานเกษตรอำเภอควบคุมการ ดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
	ผิด	7	4.5	20
4.3 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล เป็นผู้แต่งตั้งประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
	ผิด	28	18.2	17

จากตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นคำถามตามลำดับ ดังนี้ (1) (ร้อยละ 100) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช (2) (ร้อยละ 96.1) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติ

ได้ด้วยตนเอง (3) (ร้อยละ 96.1) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องประสานงานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้เกษตรกร (4) (ร้อยละ 93.5) กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (5) (ร้อยละ 92.9) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีการถ่ายทอดความรู้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก (6) (ร้อยละ 92.2) การถ่ายทอดความรู้ของ ศจช. เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (7) (ร้อยละ 89.6) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้ (8) (ร้อยละ 86.4) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นสถานที่ดูงาน (9) (ร้อยละ 83.1) สมาชิก ศจช. มีหน้าที่แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (10) (ร้อยละ 82.5) ที่ทำการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนและแปลงเรียนรู้ (11) (ร้อยละ 80.5) สมาชิก ที่ผ่านการอบรมการจัดการศัตรูพืช 1 ฤดูกาลสามารถร่วมในการพัฒนาการเกษตร (12) (ร้อยละ 65.6) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ (13) (ร้อยละ 46.1) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่จำเป็นต้องมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (14) (ร้อยละ 42.9) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 30 ราย (15) (ร้อยละ 66.9) การสำรวจติดตามศัตรูพืช ต้องสำรวจอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ต่อ ครั้ง (16) (ร้อยละ 20.1) สมาชิกเป็นผู้เลี้ยง ผลิต จำหน่าย แมลงศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูพืช (17) (ร้อยละ 18.2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเป็นผู้แต่งตั้งประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (18) (ร้อยละ 15.6) สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (19) (ร้อยละ 11.7) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนประชาสัมพันธ์ต้องพบการระบาดของศัตรูพืชของแปลงพยากรณ์ก่อน (20) (ร้อยละ 4.5) สำนักงานเกษตรอำเภอควบคุมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

						n = 154
ระดับความรู้ (ช่วงคะแนน)	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
						มาตรฐาน
			8	16	12.51	1.626
มีความรู้น้อยที่สุด (1 - 4 คะแนน)	0	0				
มีความรู้น้อย (5 - 8 คะแนน)	5	3.2				
มีความรู้ปานกลาง (9 - 12 คะแนน)	71	46.1				
มีความรู้มาก (13 - 16 คะแนน)	78	50.6				
มีความรู้มากที่สุด (17 - 20 คะแนน)	0	0				

จากตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 50.6) มีความรู้อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 46.1 และมีความรู้น้อย ร้อยละ 3.2 ไม่มีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่มีความรู้อยู่ในระดับ มีความรู้มากที่สุด และมีความรู้น้อยที่สุด โดยมีคะแนนสูงสุด 16 คะแนน คะแนนต่ำสุด 8 คะแนน ค่าเฉลี่ย 12.51 คะแนน โดยภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.9 การได้รับความรู้และระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154

แหล่งความรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ลำดับที่
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)					
ประเภทบุคคล						3.51	0.818	มาก	
เพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น	2 (1.3)	5 (3.2)	32 (20.8)	82 (53.2)	33 (21.4)	3.9	0.815	มาก	3
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	11 (7.1)	30 (19.5)	25 (19.2)	39 (25.3)	16 (10.4)	2.48	1.681	น้อย	7
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	0 (0)	1 (0.6)	9 (5.8)	109 (70.8)	35 (22.7)	4.16	0.538	มาก	1
ประเภทสิ่งพิมพ์						2.32	1.026	น้อย	
เอกสารเผยแพร่	26 (16.9)	26 (16.9)	62 (40.3)	25 (16.2)	9 (5.8)	2.66	1.217	ปานกลาง	6
หนังสือพิมพ์	24 (15.6)	50 (32.5)	44 (28.6)	6 (3.9)	5 (3.2)	1.98	1.244	น้อย	9

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 154

แหล่งความรู้	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ	ลำดับที่
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)				
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)				
ประเภทมวลชน						3.09	0.906	ปานกลาง	
วิทยุกระจายเสียง	10 (6.50) (ร้อยละ)	35 (22.7) (ร้อยละ)	50 (32.5) (ร้อยละ)	21 (13.6) (ร้อยละ)	22 (14.3) (ร้อยละ)	2.75	1.443	ปานกลาง	5
โทรทัศน์	0 (0) (ร้อยละ)	3 (1.9) (ร้อยละ)	42 (27.3) (ร้อยละ)	50 (32.5) (ร้อยละ)	59 (38.3) (ร้อยละ)	4.07	0.856	มาก	2
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	17 (11.0) (ร้อยละ)	11 (7.1) (ร้อยละ)	34 (22.1) (ร้อยละ)	48 (31.2) (ร้อยละ)	9 (5.8) (ร้อยละ)	2.45	1.681	น้อย	8
ประเภทกิจกรรมกลุ่ม						2.79	0.613	ปานกลาง	
การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	3 (1.9) (ร้อยละ)	8 (5.2) (ร้อยละ)	28 (18.2) (ร้อยละ)	110 (71.4) (ร้อยละ)	5 (3.2) (ร้อยละ)	3.69	0.710	มาก	4
ชมการสาธิต/นิทรรศการ	37 (24.0) (ร้อยละ)	74 (48.1) (ร้อยละ)	19 (12.3) (ร้อยละ)	12 (7.8) (ร้อยละ)	0 (0) (ร้อยละ)	1.88	0.99	น้อย	10
						2.93	0.608	ปานกลาง	

ในตารางที่ 4.9 การได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าแหล่งความรู้ที่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับอยู่ในระดับมาก มีระดับ 4 แหล่งความรู้ คือ จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.16) แหล่งความรู้ระดับมากจาก สื่อโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) การได้รับข่าวสารจากเพื่อนบ้าน / ผู้นำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.90) และ การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ โดยแหล่งความรู้ที่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลางมี 2 แหล่งความรู้ คือ (1) จากวิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.75) (2) จากเอกสารเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 2.66) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับแหล่งความรู้ อยู่ในระดับ

น้อย มี 4 แหล่งความรู้ คือ (1) จากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.48) (2) จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 2.45) (3) จากหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.98) และได้รับข่าวสารในระดับน้อย (4) จากสื่อสาริต/นิตยสาร (ค่าเฉลี่ย 1.88) เมื่อพิจารณาจากประเภทของแหล่งความรู้พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในระดับมากมาจากแหล่งความรู้สื่อประเภทบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.51) รองลงมาคือ สื่อประเภทมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.09) และสื่อประเภทกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.79) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) พิจารณาในภาพรวมพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชจากแหล่งความรู้ทั้ง 4 ประเภท 10 แหล่งความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.93)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใน 8 ประเด็น ได้แก่ การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การถ่ายทอดความรู้ การบริการจัดการศัตรูพืช การประชาสัมพันธ์ การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ การบริหารงบประมาณ การมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นกิจกรรมการมีส่วนร่วม	n = 154			
	ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน				
1.1. การจัดทำทะเบียนสมาชิก	14	9.1	140	90.9
1.2. การประชุมคณะกรรมการศูนย์ 1 ครั้งต่อเดือน	55	35.7	99	64.3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นกิจกรรมการมีส่วนร่วม	n = 154			
	ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.3 การวางแผนปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรม ครอบคลุมระยะเวลา ระเบียบข้อบังคับ ของ ศจช.	54	35.1	100	64.9
1.4 การร่วมตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อปฏิบัติของ ศจช.	55	35.7	99	64.3
1.5 การเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ ฤดูกาล	4	2.6	150	97.4
1.6 การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน	29	18.8	125	81.2
1.7 การประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการ ศัตรูพืช	36	23.4	118	76.6
1.8 การเสนอโครงการ เพื่อของบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ	53	34.4	101	65.6
1.9 การติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหา อุปสรรค	65	42.2	89	57.8
2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน				
2.1 การจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ฯ	53	34.4	101	65.6
2.2 การรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ	72	46.8	82	53.2
2.3 การกำหนดเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน	70	45.5	84	54.5
2.4 มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนฯ อย่างเหมาะสม	83	53.9	71	46.1
2.5 การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตร ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	87	56.5	67	43.5
3. การถ่ายทอดความรู้				
3.1 การประชาสัมพันธ์ ในการถ่ายทอดความรู้	30	19.5	124	80.5
3.2 การฝึกอบรม	9	5.8	145	94.2
3.3 การจัดทำแปลงสาธิต	44	28.6	110	71.4
3.4 การทดสอบความรู้	41	26.6	113	73.4
3.5 การสรุปและประเมินผลความรู้	52	33.8	102	66.2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นกิจกรรมการมีส่วนร่วม	n = 154			
	ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. การบริการจัดการศัตรูพืช				
4.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช				
1) การคัดเลือกแปลงฯ จากแปลงสมาชิกศูนย์	59	38.3	95	61.7
2) การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช	56	36.4	98	63.6
3) การบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลงฯ	85	55.2	69	44.8
4) การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน	77	50	77	50
4.2 การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช				
1) ให้ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและความรู้ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ	39	25.3	115	74.7
2) วางแผนการให้บริการและกำหนดตารางให้ความรู้ทุกสัปดาห์	115	74.7	39	25.3
3) ออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช	66	42.9	88	57.1
4) บันทึกผลการวินิจฉัยศัตรูพืชหลังจากให้บริการทุกครั้ง	102	66.2	52	33.8
4.3 การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช				
1) เลี้ยงขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและผลิตเชื้อราพร้อมกับสมาชิก	31	20.1	123	79.9
2) ปล่อยศัตรูธรรมชาติหรือใช้เชื้อราฯ ในแปลงร่วมกับสมาชิก	39	25.3	115	74.7
3) ร่วมกับสมาชิกผลิตศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราฯ เพื่อจำหน่ายแก่ชุมชนข้างเคียง	95	61.7	59	38.3
4) การบันทึกข้อมูลการผลิต ปล่อย และจำหน่าย	116	75.3	38	24.7
5. การประชาสัมพันธ์				
5.1 แจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	24	15.6	130	84.4
5.2 ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆอย่างต่อเนื่อง	85	55.2	69	44.8

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นกิจกรรมการมีส่วนร่วม	n = 154			
	ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ				
6.1 ศึกษาดูงานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืช ศจช. อื่น	77	50	77	50
6.2 ให้ ศจช. อื่นมาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน	84	54.5	70	45.5
6.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	31	20.1	123	79.9
6.4 รับความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน	13	8.4	141	91.6
7. การบริหารงบประมาณ				
7.1 ระดมเงินทุนของ ศจช. จากการเข้าร่วมถือหุ้น	109	70.8	45	29.2
7.2 จัดหาปัจจัยการผลิตและสารชีวภัณฑ์ให้แก่สมาชิก	96	62.3	58	37.7
7.3 เสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ	96	62.3	58	37.7
8. การมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช.				
8.1 เป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ	13	8.4	141	91.6
8.2 เป็นผู้ประสานงานวิทยากรมาให้ความรู้	20	13	134	87
8.3 เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้	17	11	137	89
8.4 เป็นผู้ให้คำแนะนำ ในการหาแหล่งสนับสนุนด้านเงินทุน	29	18.8	125	81.2
8.5. เป็นผู้สนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต	21	13.6	133	86.4

จากตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

(1) การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 97.4 มีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็น สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล รองลงมาร้อยละ 90.9 คือการมีส่วนร่วมในการจัดทำทะเบียนสมาชิก ร้อยละ 76.6 การมีส่วนร่วมการประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืช ร้อยละ 65.6 การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ เพื่อขอรับงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ ร้อยละ 64.9 การมีส่วนร่วมในการ

วางแผนปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรม กรอบระยะเวลาระเบียบข้อบังคับ ของ ศจช. ร้อยละ 64.3 การมีส่วนร่วมการประชุมคณะกรรมการทำงานศูนย์ 1 ครั้งต่อเดือน เท่ากันกับการมีส่วนร่วมตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อปฏิบัติจิง ศจช. และร้อยละ 57.8 การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค

(2) การมีส่วนร่วมด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 65.6 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็นการจัดประชุม คณะกรรมการและสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รองลงมา ร้อยละ 54.5 คือการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน ส่วนร้อยละ 53.2 การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ ร้อยละ 46.1 การมีส่วนร่วมการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนฯ อย่างเหมาะสม และร้อยละ 43.5 มีส่วนร่วมการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ หลักสูตรต่างๆอย่างต่อเนื่อง

(3) การมีส่วนร่วมการถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 94.2 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ รองลงมา ร้อยละ 80.5 คือการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้ ส่วนร้อยละ 73.4 การมีส่วนร่วมการทดสอบความรู้ ร้อยละ 71.4 การมีส่วนร่วมการจัดทำแปลงสาธิต และร้อยละ 66.2 การมีส่วนร่วมสรุปและประเมินผลความรู้

(4) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช

(4.1) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 63.6 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช รองลงมา ร้อยละ 61.7 คือการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกแปลงการทำสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ส่วนร้อยละ 50.0 การมีส่วนร่วมสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน และร้อยละ 44.8 การมีส่วนร่วมการบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลงฯ

(4.2) การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยข้อมูล พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 74.7 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การให้ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและความรู้ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ รองลงมา ร้อยละ 57.1 คือการมีส่วนร่วมในการออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช ส่วนร้อยละ 33.8 การมีส่วนร่วมบันทึกผลการวินิจฉัยศัตรูพืชหลังจากให้บริการทุกครั้ง และร้อยละ 25.3 มีส่วนร่วมวางแผนการให้บริการและกำหนดตารางให้ความรู้ทุกสัปดาห์

(4.3) การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 79.9 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การ

เลี้ยงขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและผลิตเชื้อราฯร่วมกับสมาชิก รองลงมาร้อยละ 74.7 คือการมีส่วนร่วมในการปล่อยศัตรูธรรมชาติหรือใช้เชื้อราฯในแปลงร่วมกับสมาชิก ส่วนร้อยละ 38.3 การมีส่วนร่วมร่วมกับสมาชิกผลิตศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราฯเพื่อจำหน่ายแก่ชุมชนข้างเคียง และร้อยละ 24.7 การมีส่วนร่วมบันทึกข้อมูล

(5) การมีส่วนร่วมด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 84.4 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช รองลงมา ร้อยละ 44.8 คือการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ

(6) การมีส่วนร่วมการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 91.6 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การรับความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน รองลงมาร้อยละ 79.9 คือการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนร้อยละ 50.0 การมีส่วนร่วมศึกษาดูงานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืช ศจช. อื่น และร้อยละ 45.5 การมีส่วนร่วมในการให้ ศจช. อื่นมาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

(7) การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 37.7 มีส่วนร่วมมาก ในประเด็น จัดหาปัจจัยการผลิตและสารชีวภัณฑ์ให้แก่สมาชิก เท่ากันกับการมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ ส่วนร้อยละ 29.2 มีส่วนร่วมระดมเงินของ ศจช. จากการเข้าร่วมถือหุ้น

(8) การมีส่วนร่วมด้านการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า กรมส่งเสริมการเกษตรมีส่วนร่วมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมาก ร้อยละ 91.6 ในประเด็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ รองลงมา ร้อยละ 89.0 คือการมีส่วนร่วมในเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนร้อยละ 87.0 มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงานวิทยากรมาให้ความรู้ ร้อยละ 86.4 มีส่วนร่วมในการเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต และร้อยละ 81.2 มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ในการหาแหล่งสนับสนุนด้านเงินทุน

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมือง
สิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

n = 154						
การมีส่วนร่วม (ช่วงคะแนน)	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน
						เบี่ยงเบน มาตรฐาน
			8	45	28.76	8.625
น้อยที่สุด (1 - 9 คะแนน)	2	1.3				
น้อย (9 -18 คะแนน)	22	14.3				
ปานกลาง (9-27 คะแนน)	54	35.1				
มาก (28 - 36 คะแนน)	44	28.6				
มากที่สุด (37 - 45คะแนน)	32	20.8				

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ร้อยละ 35.1) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ(ร้อยละ 28.6) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับมาก และ(ร้อยละ 20.8) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับมากที่สุด(ร้อยละ 14.3) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่อยู่ในระดับน้อย ส่วน ร้อยละ 1.3สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีส่วนร่วมสูงสุด 45 คะแนนต่ำสุด 8 คะแนน เฉลี่ย 28.76 คะแนน โดยภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในครั้งต่อไป และเป็นแนวทางในการดำเนินงานอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงตารางละเอียด ในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154			
ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ ลำดับ	
	(คน)		
1. การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน			
1.1 บทบาทหน้าที่ที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก	33	21.4	15
1.2 ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	66	42.9	4
1.3 ขาดแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับ สจช.	43	27.9	10
1.4 ขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกศูนย์	30	19.5	16
2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน			
2.1 รวบรวมข้อมูลและปัญหาได้ไม่ตรงตามความต้องการกลุ่ม	46	29.9	8
2.1 ขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน	103	66.9	1
3. การถ่ายทอดความรู้			
3.1 การฝึกอบรม	34	22.1	14
3.2 การจัดทำแปลงสาธิต	17	11	17

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 154			
ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ ลำดับ	
	(คน)		
4. การบริการจัดการศัตรูพืช			
4.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช			
4.1.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	43	27.9	10
4.1.2 การบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลง	48	31.2	7
4.2 การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช			
4.2.1 ออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช	46	29.9	8
4.3 การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช			
4.3.1 การเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อรา	75	48.7	2
5. การประชาสัมพันธ์			
5.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง	58	37.7	5
6. การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ			
6.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	55	35.7	6
7. การบริหารงบประมาณ			
7.1 การวางแผนการดำเนินงานยังไม่มีชัดเจนและต่อเนื่อง	70	45.5	3
8. การมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช.			
8.1 เจ้าหน้าที่มีงานรับผิดชอบมากไม่มีเวลาให้กับ ศจช.	36	23.4	13
8.2 นโยบายการส่งเสริม ศจช. ไม่ต่อเนื่อง	42	27.3	12

จากตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปรากฏผลดังนี้

การทํากิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า(ร้อยละ 42.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการเข้าใจ

บทบาทหน้าที่ของตนเอง รองลงมา (ร้อยละ 27.9) การขาดแนวทางกำหนดระเบียบข้อบังคับ ศจช. และ (ร้อยละ 21.4) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในบทบาทหน้าที่ที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก ส่วน (ร้อยละ 19.5) การมีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการประสานงานระหว่างสมาชิกศูนย์

การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า (ร้อยละ 66.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม การขาดความร่วมมือในการจัดทำแผนรองลงมา (ร้อยละ 29.9) การมีส่วนร่วมจัดทำข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า (ร้อยละ 22.1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการฝึกอบรม รองลงมา (ร้อยละ 11.0) มีส่วนร่วมจัดทำแปลงสาธิต

การจัดการศัตรูพืช ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า (ร้อยละ 31.2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีการบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลง และ (ร้อยละ 27.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช** พบว่า (ร้อยละ 29.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่สามารถออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การเลี้ยง ผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช** พบว่า (ร้อยละ 48.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาในการเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราได้

การประชาสัมพันธ์ พบว่า (ร้อยละ 37.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง

การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า (ร้อยละ 35.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับศูนย์จัดการศัตรูพืชอื่นๆ

การบริหารงบประมาณ (ร้อยละ 45.5) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการบริหารงบประมาณ

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศูนย์พืช พบว่า (ร้อยละ 27.3) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรในด้าน ศจช. ไม่ต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ (ร้อยละ 23.4) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า

เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 154			
ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ	
1.บทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน			
ประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เกษตรกรและสมาชิก	ควรให้บทบาทและความรู้แก่	45	29.2
2.การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน			
การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	ควรให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผน	59	38.3
3.การถ่ายทอดความรู้			
การถ่ายทอดความรู้ให้จัดเป็นกลุ่มเล็กๆ	เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้	30	19.5
4.การบริหารจัดการศัตรูพืช			
การจัดการศัตรูพืช	ควรมีการจัดอบรม ทบทวน ขั้นตอน กระบวนการดำเนินงาน ให้สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน	66	42.9
5.การประชาสัมพันธ์			
ควรมีการจัดตั้งกลุ่ม	เพื่อให้สมาชิกมีการประชาสัมพันธ์ได้ทั่วถึง	68	44.8
6.การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ			
สมาชิกร่วมกันประสานงาน	กับหน่วยงานต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	21	18.8
7.การบริหารงบประมาณ			
ประชุมอบรม ชี้แจง	การบริหารการดำเนินงานแก่สมาชิก	89	57.8
8.การมีส่วนร่วมเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช.			
เจ้าหน้าที่	ควรให้เวลากับ ศจช. อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์	44	28.6
	ให้คำแนะนำและติดต่อประสานงานในการให้ความรู้	13	8.4

จากตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปรากฏผลดังนี้

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า (ร้อยละ 29.2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ควรมีการประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ควรให้บทบาทและความรู้แก่เกษตรกรและสมาชิก

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า (ร้อยละ 38.3) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ควรให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผน

ด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า (ร้อยละ 19.5) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การถ่ายทอดความรู้ให้จัดเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้

ด้านการบริการจัดการศัตรูพืช พบว่า (ร้อยละ 42.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การจัดการศัตรูพืช ควรมีการจัดอบรม ทบทวน ขั้นตอน กระบวนการดำเนินงาน ให้สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า (ร้อยละ 44.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ควรมีการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีการประชาสัมพันธ์ได้ทั่วถึง

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า (ร้อยละ 18.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า สมาชิกร่วมกันประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า (ร้อยละ 57.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ประชุมอบรม ชี้แจง การบริหารการดำเนินงานแก่สมาชิก

ด้านการมีส่วนร่วมเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. (ร้อยละ 28.6) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ควรให้เวลากับ ศจช. อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์ รองลงมา (ร้อยละ 8.4) มีการให้คำแนะนำและติดต่อประสานงานในการให้ความรู้

ข้อเสนอแนะอื่นๆ จากแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2. ควรให้ความสนใจและแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้เป็นที่ประจักษ์

3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการจัดเวทีชุมชน ทำให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. สมาชิกมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรร่วมดำเนินกิจกรรมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรดำเนินการให้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วมและ ต่อเนื่องเพื่อชักนำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ในระดับเกษตรกรด้วยกันเอง

3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ตามที่ สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ช่วยแนะนำในการหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ/อุปกรณ์ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แนะนำ ให้ความรู้ และส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ก่อนกำหนดนโยบายควรมีการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ ตัวเกษตรกร และศึกษาปัญหาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2. กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนปัจจัย และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานของศูนย์

3. กรมส่งเสริมการเกษตรควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

4. กรมส่งเสริมการเกษตรควรพัฒนาระบบพี่เลี้ยง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ความสามารถและพัฒนาทักษะด้านการจัดการศัตรูพืช ให้มีความรู้อย่างแท้จริง

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัว ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) จำนวนแรงงานภาคการเกษตร 4) รายได้เฉลี่ย 5) สภาพหนี้สิน 6) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยนำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร และตัวแปรตาม ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมาแสดง ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์

ที่	สัญลักษณ์และตัวแปร	\bar{X}	S.D.
ตัวแปรอิสระ			
1	X_1 = อายุ (ปี)	59.23	10.308
2	X_2 = ระดับการศึกษา	8.57	3.975
3	X_3 = จำนวนแรงงานภาคการเกษตร (คน)	2	0.907
4	X_4 = รายได้เฉลี่ย (บาท)	159,764.51	132,535.19
5	X_5 = หนี้สินเฉลี่ย (บาท)	165,259.74	204,768.95
6	X_6 = ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช	12.51	1.626
ตัวแปรตาม			
1	Y_1 = การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	28.76	8.625

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ รายละเอียดดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เมื่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตัวแปร	Y ₁	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
Y ₁	1	-0.02	0.25"	0.16	0.33"	0.18'	0.15
x ₁		1	-0.48	0.11	-0.04	-0.02	0.02
x ₂			1	-0.07	0.13	-0.05	0.03
x ₃				1	0.12	-0.09	-0.07
x ₄					1	0.46"	-0.08
x ₅						1	-0.25
x ₆							1

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรในส่วนที่เหลือ และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร เข้าสมการคำนวณ โดยวิธี Stepwise ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์พหุถดถอยตามกระบวนการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	2.544	6.29	0
1. ระดับการศึกษา (x ₂)	0.164	2.986**	0.003
2. รายได้เฉลี่ย (x ₄)	2.5	3.703**	0

R = 0.414 R² = 0.171 SEE = 7.926 F = 10.331 Sig. of F = 0.000

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี พบว่า มีตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ย และระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ สามารถเขียนสมการทำนายแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี ได้ดังต่อไปนี้

$$\text{จากสมการ } Y = a + b_4x_4 + b_2x_2$$

เมื่อ Y = การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี

a = ค่าคงที่

$b_1 \dots b_6$ = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม

X_4 = รายได้เฉลี่ย

X_2 = ระดับการศึกษา

เขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_1 = 2.544 + 2.50x_4 + 0.164x_2$$

ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว เข้าไปในสมการ ปรากฏว่าได้ค่า $F = 10.331$ Sig. of $F = 0.000$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ (Coefficient of Multiple Determination, R^2) ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.171 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรีของสมาชิก ได้ร้อยละ 17.1

ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรีซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้ต่ำ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน อำเภอเมืองสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี จำนวนประชากรทั้งหมด 250 ราย จากเกษตรกร 1 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอเมืองสิงห์บุรี จำนวน 250 รายกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 154 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากตามสัดส่วนจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ มีคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วม

ร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือเก็บข้อมูล โดยวิธีสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรจำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ในส่วนของ (1) การได้รับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชจากแหล่งความรู้ต่างๆ (2) แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.9250 ตามลำดับ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมด 154 คน

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

1) ข้อมูลด้านพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.23 ปี และจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

2) ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และดำรงตำแหน่งสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นระยะเวลา 5 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา

3) ข้อมูลเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.10 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.30 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่เฉลี่ย 1.30 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชสวนเฉลี่ย 1.14 ไร่ พื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 0.08 ไร่ และพื้นที่เลี้ยงปศุสัตว์ 0.05 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 159,764.51 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้จากการเกษตร เฉลี่ย 133,880.60 บาท และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 26,345.09 บาท สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีภาระหนี้สิน เฉลี่ย 165,259.74 บาท

1.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความรู้อยู่ในระดับมาก

1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก และมีเพียงส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อย ได้คะแนนเฉลี่ย 12.51 คะแนน คะแนนต่ำสุดที่ 8 คะแนน คะแนนสูงสุดได้ 16 คะแนน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช (2) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติได้ด้วยตนเอง (3) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีการประสานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร มีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด คือ สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก และรองลงมา ได้รับความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชจากโทรทัศน์ในระดับมาก ส่วนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชที่อยู่ในระดับน้อย คือ ความรู้กิจกรรมกลุ่ม ในการชมการสาธิตและจัดนิทรรศการ

2) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความรู้ระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปานกลาง และมีความรู้ระดับน้อย มีคะแนนต่ำสุด 8 คะแนน และสูงสุด 16 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 12.51 คะแนน โดยมีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบถูกต้องมากที่สุดเท่ากัน ในประเด็น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติได้ด้วยตนเอง และตอบถูกต้องน้อยที่สุดในประเด็นสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.3.3 การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมในดำเนินงานดังต่อไปนี้

(1) **การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็น สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการจัดทำทะเบียนสมาชิก

(2) **การมีส่วนร่วมด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็นการจัดประชุมคณะกรรมการและ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน

(3) **การมีส่วนร่วมการถ่ายทอดความรู้** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้

(4) **การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช**

(ก) **การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกแปลงการทำสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

(ข) **การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยข้อมูล** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การให้ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและความรู้ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช

(ค) **การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การเลี้ยงขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและผลิตเชื้อราพร้อมกับสมาชิก รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการปล่อยศัตรูธรรมชาติหรือใช้เชื้อราฯในแปลงร่วมกับสมาชิก

(5) **การมีส่วนร่วมด้านประชาสัมพันธ์** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ

(6) **การมีส่วนร่วมการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การรับความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(7) **การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น จัดหาปัจจัยการผลิตและสารชีวภัณฑ์ให้แก่สมาชิก รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ

(8) **การมีส่วนร่วมด้านการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** พบว่า กรมส่งเสริมการเกษตรมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้

1.3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปรากฏผลดังนี้

การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า (ร้อยละ 42.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง รองลงมา (ร้อยละ 27.9) การขาดแนวทางกำหนดระเบียบข้อบังคับ ศจช. และ (ร้อยละ 21.4) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในบทบาทหน้าที่ที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก ส่วน (ร้อยละ 19.5) การมีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการประสานงานระหว่างสมาชิกศูนย์

การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า (ร้อยละ 66.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม การขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน รองลงมา (ร้อยละ 29.9) การมีส่วนร่วมจัดทำข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า (ร้อยละ 22.1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการฝึกอบรม รองลงมา (ร้อยละ 11.0) มีส่วนร่วมจัดทำแปลงสาธิต

การจัดการศัตรูพืช ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า (ร้อยละ 31.2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีการบันทึกข้อมูล การสำรวจแปลง และ (ร้อยละ 27.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช** พบว่า (ร้อยละ 29.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่สามารถออกไปให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การเลี้ยงผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช** พบว่า (ร้อยละ 48.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาในการเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราได้

การประชาสัมพันธ์ พบว่า (ร้อยละ 37.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง

การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า (ร้อยละ 35.7) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับศูนย์จัดการศัตรูพืชอื่นๆ

การบริหารงบประมาณ พบว่า (ร้อยละ 45.5) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการบริหารงบประมาณ

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศูนย์พืช พบว่า (ร้อยละ 27.3) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรไม่ต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ (ร้อยละ 23.4) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี

1.3.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปรากฏผลดังนี้

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า (ร้อยละ 29.2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ควรมีการประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ควรให้บทบาทและความรู้แก่เกษตรกรและสมาชิก

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า (ร้อยละ 38.3) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ควรให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผน

ด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า (ร้อยละ 19.5) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การถ่ายทอดความรู้ให้จัดเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้

ด้านการบริการจัดการศัตรูพืช พบว่า (ร้อยละ 42.9) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า การจัดการศัตรูพืช ควรมีการจัดอบรม ทบสวน ขึ้นตอน กระบวนการดำเนินงาน ให้สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า (ร้อยละ 44.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ควรมีการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีการประชาสัมพันธ์ได้ทั่วถึง

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า (ร้อยละ 18.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า สมาชิกร่วมกันประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า (ร้อยละ 57.8) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า ประชุมอบรม ชี้แจง การบริหารการดำเนินงานแก่สมาชิก

ด้านการมีส่วนร่วมเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. พบว่า (ร้อยละ 28.6) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ควรให้เวลากับ ศจช. อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อ สัปดาห์ รองลงมา (ร้อยละ 8.4) มีการให้คำแนะนำและติดต่อประสานงานในการให้ความรู้

1.3.6 การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 28.7 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาค่ำ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้ต่ำ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ความรู้ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1.1 สภาพทางสังคม สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ รัฐบาล กลั่นจ้อย (2556, น. 66-71) ได้ศึกษา การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา และสอดคล้องกับ ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 81-84) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของ

คณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจ ผลจากการวิจัย พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มี รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 159,764.51 บาทต่อปี สอดคล้อง ภาษีอากรณวิธานพ (2555, น. 81) พบว่า คณะกรรมการ มีรายได้ เฉลี่ยของครัวเรือน 449,446.15 บาทต่อปี

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 50.6 มีความรู้ในระดับมาก และมีเพียง ส่วนน้อยร้อยละ 3.2 มีความรู้ในระดับน้อย เนื่องจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการเข้า ประชุมอบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล ตลอดจนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ ประเภทต่างๆ โดยมีการรับความรู้ประเภทบุคคลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภาษีอากรณวิธานพ (2555, น. 81-84) ระบุว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนในระดับมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 14.78 คะแนน คณะกรรมการ ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับมาก รองลงมาคือ ระดับมากที่สุด และระดับ ปานกลาง โดยมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภท บุคคล จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวไว้ว่า สมาชิกมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นอย่างดี เนื่องจาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้รู้ผลดี-ผลเสีย ของผลจากการปฏิบัติ แต่ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้สมาชิกตอบคำถามได้ถูกต้องน้อย ที่สุดโดยเกิดจากการที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง

2.3 การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมือง ลิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พิจารณาเป็นรายประเด็นได้ดังนี้

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็น สมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล สอดคล้องกับ

โกวิท พวงงาม (2545, น. 11) กล่าวว่า กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 , น. 73) กล่าวไว้ในบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน จะต้องมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกร ด้วยการพบปะ หรือ แลกเปลี่ยนความรู้

2.3.2 การมีส่วนร่วมด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็นการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 , น. 281) กล่าวถึง การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศจช. สมาชิกของ ศจช. เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการพัฒนา ร่วมดำเนินกิจกรรมตามแผน ร่วมระดมทุน และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ ศจช. โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำ แผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2.3.3 การมีส่วนร่วมการถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ สอดคล้องกับ ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2538, น. 38-47)กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจ และนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคนิควิธี โดยการฝึกอบรม (training) เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากที่สุด โดยมีการใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลาในการเตรียมการฝึกอบรม เป็นจำนวนมาก หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม จะมีการประเมินผลหลังจากการฝึกอบรม

2.3.4 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช

1) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 278) กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการศัตรูพืช ในการสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ได้แก่ แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงที่ใช้สำหรับเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ ในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

2) การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยข้อมูล พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การให้ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและความรู้ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 73) กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรมีการบริการวินิจฉัยศัตรูพืช การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง การบริหารเกี่ยวกับศัตรูพืช ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่เกิดขึ้น ให้แก่เกษตรกรและชุมชน

3) การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การเลี้ยงขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและผลิตเชื้อราฯร่วมกับสมาชิก สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น.73) กล่าวไว้ในบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน จะต้องมีการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช และสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น.281) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศจช. สมาชิกของ ศจช. เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการพัฒนา ร่วมดำเนิน กิจกรรมตามแผน ร่วมระดมทุน และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ ศจช.

2.3.5 การมีส่วนร่วมด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 73) กล่าวถึง เกี่ยวกับการเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ใช้ข้อมูลที่เก็บได้จากแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงของเกษตรกรกรข้างเคียง มาวิเคราะห์เพื่อเตือนการระบาดผ่านสื่อต่างๆต่อไป

2.3.6 การมีส่วนร่วมการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น การรับความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 281) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแนวทางเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ การสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและ การพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรหรือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นมาศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดเวทีต่าง ๆ ที่สามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้แก่ เวทีสัมมนา เวิร์กช็อปการระดับเขต จังหวัด อำเภอ ประชุมเกษตรกรอำเภอ

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการศัตรูพืช เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ เช่น ปุ๋ยสั่งตัด ทำเชื้อเห็ด แนะนำ พันธุ์ข้าว/ ตามตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

2.3.7 การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น จัดหาปัจจัยการผลิตและสารชีวภัณฑ์ให้แก่สมาชิก สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น.281) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการพัฒนา ร่วมดำเนิน กิจกรรมตามแผน ร่วมระดมทุน และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ ศจช.

2.3.8 การมีส่วนร่วมด้านการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมมาก ในประเด็น เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ สอดคล้องกับ ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ (2554, น.7) สรุปไว้ว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นกลไก และศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชของชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรเป็นที่เล็งและให้คำแนะนำ วิธีการที่เหมาะสมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องของซึ่งภารกิจสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ผลการศึกษาพบว่า

2.4.1 การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเอง รองลงมา การขาดแนวทางกำหนดระเบียบข้อบังคับ ศจช. และสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ปฏิบัติได้ยาก ส่วนการมีปัญหามีส่วนร่วม ในการประสานงานระหว่างสมาชิกศูนย์ สอดคล้อง กับ ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงาน

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์ฯ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ ไม่เข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง และสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากไม่เห็นประโยชน์

2.4.2 การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม การขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน รongลงมา การมีส่วนร่วมจัดทำข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกรและชุมชน พบว่า ข้อมูลและปัญหา ที่รวบรวมได้ไม่ตรงตามความต้องการกลุ่ม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับ แผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนที่เสนอ

2.4.3 การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี มีปัญหาการมีส่วนร่วม ในการฝึกอบรม รongลงมา มีส่วนร่วมจัดทำแปลงสาธิต สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น.82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า การรับการถ่ายทอดความรู้เป็นกลุ่มใหญ่ เสียเวลาการเดินทางและได้ความรู้ไม่ครบถ้วน ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม

2.4.4 การจัดการศัตรูพืช ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีการบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลง และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจติดตาม สถานการณ์ฯ และไม่มีเวลาสำรวจติดตาม **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่สามารถออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ด้านการให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช พบว่า ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่รวบรวมได้ไม่ครบถ้วน **ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช** พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ไม่มีเวลาในการเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราได้ สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น.82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ด้านการเลี้ยงและผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ขาด

งบประมาณ และอุปกรณ์สำหรับดำเนินงาน และขาดความรู้ในการเลี้ยง ผลิต และขยาย แมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2.4.5 การประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง สอดคล้องกับ ภาวิชิต อภิรักษ์วิธานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง

2.4.6 การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับศูนย์จัดการศัตรูพืชอื่นๆ ทั่วถึง สอดคล้องกับ ภาวิชิต อภิรักษ์วิธานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ พบว่า หน่วยงานสนับสนุน เข้าถึงได้ยากไม่ให้ความสำคัญงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และขาดการร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4.7 การบริหารงบประมาณ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับ ภาวิชิต อภิรักษ์วิธานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ขาดผู้ให้คำแนะนำในการนำเงินหุ้มาใช้ บริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ไม่มีงบประมาณ

2.4.8 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศูนย์พืช พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่ต่อเนื่อง จึงส่งผลกระทบต่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี ระบุว่า เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองสิงห์บุรี สอดคล้องกับ ภาวิชิต อภิรักษ์วิธานพ (2555 , น. 82-83) ได้สรุปปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์ฯ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คือ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรีซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา จึงส่งผลให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

รายได้เฉลี่ย พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 159,764.51 บาทต่อปี ส่งผลให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้ต่ำ

สอดคล้องกับ ผลการวิจัย พบว่า ศุภฤกษ์ โรจนธรรม (2532, น. 94 - 101) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐาน: ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านสาธารณสุขมูลฐานดีเด่น ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ผลการวิจัยสรุปได้ ว่าประชาชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐาน มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการสาธารณสุขมูลฐานมากกว่าประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีนี้ พบว่ามีประเด็นที่สำคัญควรเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนั้น จึงควรมีการประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ กฎระเบียบข้อบังคับ และการวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชน ดังนั้น จึงควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการพัฒนา ร่วมดำเนินกิจกรรมตามแผน โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำ แผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้ตรงต่อความต้องการ และเป้าหมายในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1.3 ด้านการถ่ายทอดความรู้ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้ประเภทบุคคล จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ จึงควรใช้วิธีการส่งเสริมโดยจัดเวทีในการวิเคราะห์กลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การผลิตวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์

3.1.4 ด้านการบริการจัดการศัตรูพืช จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่มีส่วนร่วมการบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลง การเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราได้ และไม่สามารถออกไปให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการบริการจัดการศัตรูพืช ในการจัดอบรม ทบทวน ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราฯ โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการจัดการศัตรูพืช

3.1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขาดการมีส่วนร่วมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง ดังนั้นจึงควรมีการจัดตั้งกลุ่มผ่านสื่อประเภทมวลชน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สมาชิกมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารได้ทั่วถึง

3.1.6 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชขาดการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชอื่นๆ จึงควรใช้วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มเป็นวิธีที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆระหว่างกัน จะให้ผลที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของเกษตรกรจากชั้นสนใจ ไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจแล้วก็อาจไปถึงขั้นยอมรับ ถ้าหากมีการตั้งเป้าหมายและดำเนินการอย่างเป็นระบบจะส่งผลในการสร้างพลังของกลุ่ม โดยการกระตุ้นของชุมชน มีส่วนร่วมกันประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการส่งเสริม แบบทัศนศึกษา เป็นการจัดกลุ่มคนโดย

การเดินทางไปคู่มือการปฏิบัติทางการเกษตร การดำเนินการของกลุ่ม โดยมีเป้าหมายคือการได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และยังสามารถสอบถามหรือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของสถานที่ได้โดยตรง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและ การพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร

3.1.7 ด้านการบริหารงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนยังมีความเข้าใจว่ากรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณให้กับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการบริหารงบประมาณ จึงควรชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการบริหารงบประมาณ โดยประชุมอบรม ชี้แจง การวางแผนงบประมาณให้ เกิดกองทุนหมุนเวียนเพื่อให้งิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต่อเนื่อง

3.1.8 ด้านการมีส่วนร่วมเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศอช. จากการศึกษาพบว่า นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่ต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนั้นจึงเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ควรให้เวลากับ ศอช. อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ในการให้ความรู้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและมีการชี้แจงนโยบายการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรให้กับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
2. ควรให้ความสนใจและแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้เป็นที่ประจักษ์
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการจัดเวทีชุมชน ทำให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. สมาชิกมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรร่วมดำเนินกิจกรรมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรดำเนินการให้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วมและ ต่อเนื่องเพื่อชักนำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ในระดับเกษตรกรด้วยกันเอง
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ตามที่ สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ช่วยแนะนำในการหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ/อุปกรณ์ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แนะนำ ให้ความรู้ และส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ก่อนกำหนดนโยบายควรมีการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ ตัวเกษตรกร และศึกษาปัญหาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
2. กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนปัจจัย และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานของศูนย์
3. กรมส่งเสริมการเกษตรควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว
4. กรมส่งเสริมการเกษตรควรพัฒนาระบบพี่เลี้ยง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ความสามารถและพัฒนาทักษะด้านการจัดการศัตรูพืช ให้มีความรู้อย่างแท้จริง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

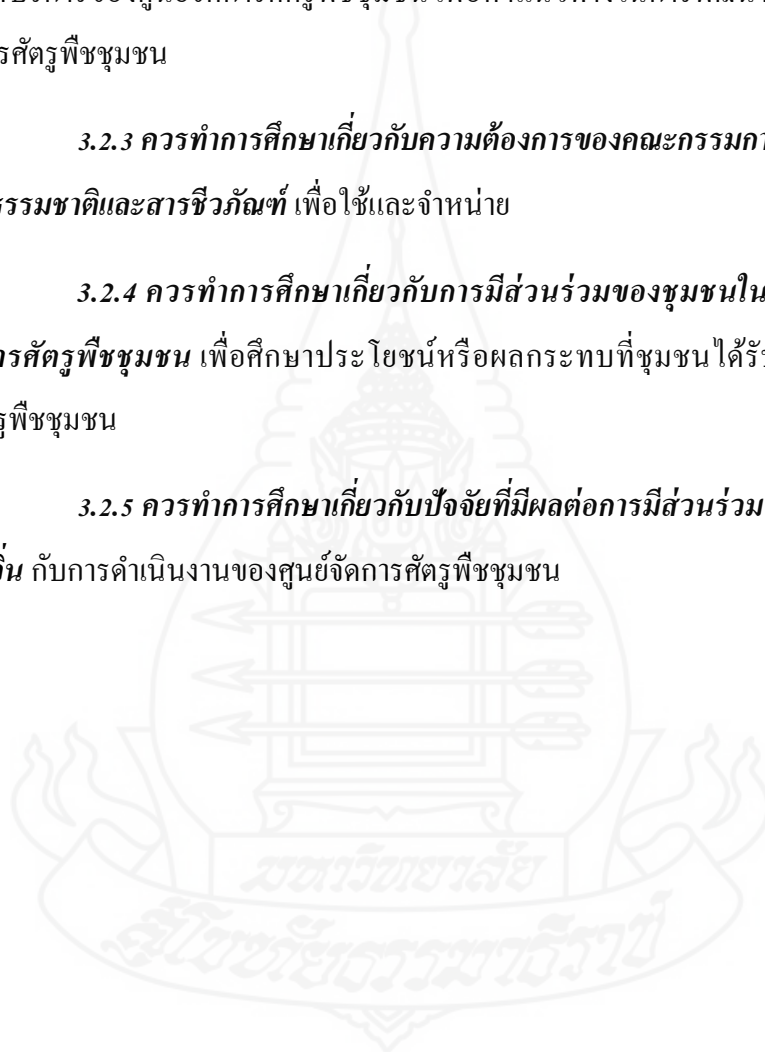
3.2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

3.2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกร ในการให้บริการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาด้านการบริการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของคณะกรรมการและสมาชิกต่อการผลิตศัตรูธรรมชาติและสารชีวภัณฑ์ เพื่อใช้และจำหน่าย

3.2.4 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อศึกษาประโยชน์หรือผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.2.5 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร . (2553) . “การจัดการเพื่อยืดอายุผลผลิตมันสำปะหลัง ระยะที่ 2” เอกสาร ประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ 17-30 กันยายน 2553 (อัครา).
- .(2553ก) .ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน: มือปราบเพื่อยืดอายุผลผลิตมันสำปะหลัง. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมการระบาดของเพื่อยืดอายุผลผลิตมันสำปะหลัง.
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) คู่มือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนา คุณภาพสินค้าเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). การจัดการศัตรูพืช ยูนิโคด โปรดักชั่น เพรส .
- กรมการปกครอง. (2562) .แผนที่อำเภอเมืองสิงห์บุรี. ค้นคืนวันที่ 2 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.amphoe.com/>
- กิตติพงษ์ เถลิงกิจ. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/เชียงใหม่.
- โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- ฉลอง ดิษสี (2541) การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เฉลิมศักดิ์ บุญนำ .(2543).การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน. คณะรัฐศาสตร์.มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยชาญ องค์กรมาญ. (2538). เทคโนโลยีการเกษตรพื้นบ้านในภาคกลางและภาคตะวันออก. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัฐยา กลั่นจ้อย . (2556). การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณรงค์ มหรรณพ และคูสิต เวชกิจ.(2534). องค์กรประชาชนในการส่งเสริมการป่าไม้ ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้ สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ , มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี.

ทินกร ศรียาบ (2549) “การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรศุภนิมิต ในจังหวัดแพร่”

การ ค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์.(2526).การพัฒนาชุมชน: วิธีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน.นิตยสารกรม ประชา
สงค์เคราะห์.

นาตยา พแดนนอก, 2551, ผลของการใช้ แผนปฏิบัติการจากเทคนิคเอไอซีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการออกกำลังกาย, ว. พยาบาลสาร 35(4),34-45.

นันทยา ลัดกลาง. (2554). “การจัดการเพื่อยั่งยืนสำหรับปี 2552/53 อำเภอหนองบุญมาก จังหวัด
นครราชสีมา” สำนักงานเกษตร อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา. กรมส่งเสริม
การเกษตร: รายงานผลการดำเนินงาน. (อัดสำเนา)

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ.(2544). การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 9 ใน ประมวล สาร
ชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี.

บุญเทียน แก้วมงคล. (2552). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย บ้านห้วยเกียง ตำบล
หนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2554). แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บุญยืน สิทธิบาล .(2550). ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการ บริหารงานศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตร์
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ประยูร ศรีประสาน. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม. ในการดำเนินงานของ
คณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ .(2555) . ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการ ศัตรูพืช
ชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตร
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ. (2554). รายงานวิจัยเชิงสำรวจเรื่อง โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตมันสำปะหลัง ปี2554.กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร สำนักส่งเสริมและ
จัดการสินค้าเกษตรสำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
- ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ .(2535) .จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- ผดุงศักดิ์ ชุนเจริญ.(2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน โครงการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่.(วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) ไม่ได้ตีพิมพ์.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุด
วิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4). นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และ สุรพล เศรษฐบุตร. (2553). แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร. ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (หน่วยที่ 3). นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พิชญ์ภาค เข้มสะอาด. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธี ผสมผสาน
ของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- พันธรัฐ สิทธิประ. (2555). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหินพานต์ ใน
อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- มัลลิกา เขียวหวาน.(2546).การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ
เกษตรกรในเขตจังหวัด อ่างทองและพระนครศรีอยุธยา.(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ยุทธพงษ์ ยอดชมพู .(2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของ
เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- วีรชาติ เมืองใจ. (2552). *ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขต เทศบาล ตำบลเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- วัชรินทร์ โอฟารณก และอรุณรัตน์ เสถียรทิพย์. (2554). อ้างถึงใน ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555) *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอ เมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิรินาถ อังสุพานิช. (2555). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลบางขุนทอง อำเภอดงเคเพอ จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ .
- ศุภฤกษ์ โรจนธรรม (2532). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านตาม โครงการสาธารณสุขมูลฐาน*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมใจ เข้มเจริญ. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษากรณี ตำบล สะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.
- สุภาวดี เข้มพรม. (2549). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการ ปลูก หอมแดงของเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิษฐ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุธีรา สถาปัตย์. (2555). *การยอมรับการใช้สารชีวภาพเพื่อลดและทดแทนการใช้ สารเคมีในการ ผลิต พืชปลอดภัยของเกษตรกรจังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี. (2562). *สภาพทั่วไป* ค้นคืนวันที่ 2 มีนาคม 2562 จาก <http://mueang.singburi.doae.go.th/>
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง.

- อนงค์ พัฒนจักร. (2535). *การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาหมู่บ้าน ห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อภิชาติ ศศิสนธิ์. (2546). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อัญชวลี พรหมพลอย. (2528). *ความรู้ และวิธีการใช้ สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร อำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. (1977). *Rural Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*. In *Rural Development Monograph No. 2 The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University*, January.
- Taro Yamane .(1973).*Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York.Harper and Row Publications.
- William W. Reeder. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. Cornell University. (Unpublished Ph.D.Dissertation).

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... นามสกุล

.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ มี 4 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชน
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วน
ร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก ลงในวงเล็บ () หรือเติมคำลงในช่องว่าง

ข้อมูลพื้นฐาน ส่วนบุคคล

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
() 1. ไม่ได้รับการศึกษา () 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า () 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ
เทียบเท่า (ปวช.)
() 5. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวส.) () 6. ปริญญาตรี
() 7. ปริญญาโทและสูงกว่า

ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิก

4. สถานภาพทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 4.1 กำนัน	☐ 4.2 ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
☐ 4.3 สมาชิก อบต.	☐ 4.4 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
☐ 4.5 ไม่มีตำแหน่งใด ๆ	
5. ตำแหน่งภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

☐ 5.1 ประธาน	☐ 5.2 รองประธาน
☐ 5.3 คณะกรรมการ	☐ 5.4 สมาชิก
6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....ปี (หากเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)
7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร

☐ 7.1 ไม่เป็น	
☐ 7.2 เป็น โปรดระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ 7.2.1 กลุ่มเกษตรกร	
☐ 7.2.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	
☐ 7.2.3 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	
☐ 7.2.4 สหกรณ์การเกษตร	
☐ 7.2.5 กลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร	
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร.....คน
10. การประกอบอาชีพในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 10.1 ทำนา	☐ 10.2 ทำไร่
☐ 10.3 ทำสวน	☐ 10.4 เลี้ยงสัตว์
☐ 10.5 ประมง	☐ 10.6 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ 10.7 ค้าขาย	☐ 10.8 รับจ้างทั่วไป

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

11. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่
- () 11.1 พื้นที่ปลูกข้าว จำนวน.....ไร่
- () 11.2 พื้นที่ปลูกพืชไร่ จำนวน.....ไร่
- () 11.3 พื้นที่ปลูกพืชสวน จำนวน.....ไร่
- () 11.4 พื้นที่ปลูกสัตว์ จำนวน.....ไร่
- () 11.5 พื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน.....ไร่
12. รายได้ต่อปี.....บาท
- () 12.1 ภาคการเกษตร.....บาท
- () 12.2 นอกภาคการเกษตร.....บาท
13. สภาพหนี้สิน
- () 13.1 ไม่มี
- () 13.2 มี บาท

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

คำชี้แจง : ให้เติมเครื่องหมาย ลงในตารางความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นของท่าน]

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
1.1 การให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช		
1.2 ให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติได้ด้วยตนเอง		
2. บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 30 ราย		
2.2 ที่ทำการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน และแปลงเรียนรู้		

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก (ต่อ)

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
2.3 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไม่จำเป็นต้องมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช		
3. ด้านการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
3.1 การจัดทำแผนการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน		
3.1.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้		
3.1.2 สมาชิก ที่ผ่านการอบรมการจัดการศัตรูพืช 1 ฤดูกาล สามารถร่วมในการพัฒนาการเกษตร		
3.2 การถ่ายทอดความรู้		
3.2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีการถ่ายทอดความรู้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก		
3.2.2 การถ่ายทอดความรู้ของ ศจช. เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน		
3.3 การจัดการศัตรูพืช		
3.3.1 การสำรวจติดตามศัตรูพืช ต้องสำรวจอย่างน้อย 2 สัปดาห์ต่อ ครั้ง		
3.3.2 สมาชิกเป็นผู้เลี้ยง ผลิต จำหน่าย แมลงศัตรูธรรมชาติ และ เชื้อราป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช		
3.4 การประชาสัมพันธ์		
3.4.1 การประชาสัมพันธ์ต้องพบการการระบาดของศัตรูพืชของแปลงพยากรณ์ก่อน		
3.4.2 สมาชิก ศจช. มีหน้าที่แจ้งข่าว ประชาสัมพันธ์ และเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช		

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก (ต่อ)

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
3.5 การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ		
3.5.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องประสานงานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้เกษตรกร		
3.5.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นสถานที่ดูงาน		
3.6 การบริหารงบประมาณ		
3.6.1 สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
3.6.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ต้องมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ		
4. บทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
4.1 กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
4.2 สำนักงานเกษตรอำเภอควบคุมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		
4.3 นักวิชาการเกษตรส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเป็นผู้แต่งตั้งประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน		

2.2 แหล่งรับรู้และระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชจากแหล่งใดบ้างและในระดับใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1 = น้อยที่สุด: 2= น้อย: 3 = ปานกลาง: 4 = มาก: 5 = มากที่สุด)

แหล่งความรู้	การได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสาร		ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร				
	ไม่รับ	รับ	1	2	3	4	5
1.ประเภทบุคคล							
☐ เพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น							
☐ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน							
☐ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล)							
2. ประเภทสิ่งพิมพ์							
☐ เอกสารเผยแพร่							
☐ หนังสือพิมพ์							
3. ประเภทมวลชน							
☐ วิทยุกระจายเสียง							
☐ โทรทัศน์							
☐ สื่ออิเล็กทรอนิกส์							
4. ประเภทกิจกรรมกลุ่ม							
☐ ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน							
☐ ชมการสาธิต/ นิทรรศการ							

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางการมีส่วนร่วม] (ไม่มีส่วนร่วม, มีส่วนร่วม)

ประเด็นกิจกรรม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		เหตุผล
	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	
1.การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน			
1.1. การจัดทำทะเบียนสมาชิก			
1.2 การประชุมคณะกรรมการศูนย์ 1 ครั้งต่อเดือน			
1.3 การวางแผนปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรม กรอบระยะเวลา ระเบียบข้อบังคับ ของ ศจช.			
1.4 การร่วมตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อปฏิบัติของ ศจช.			
1.5 การเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล			
1.6 การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน			
1.7 การประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืช			
1.8 การเสนอโครงการ เพื่อของบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ			
1.9 การติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค			
2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน			
2.1 การจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ ฯ			
2.2 การรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผน ฯ			
2.3 การกำหนดเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน			
2.4 มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนฯ อย่างเหมาะสม			
2.5 การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง			

ประเด็นกิจกรรม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		เหตุผล
	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	
3. การถ่ายทอดความรู้			
3.1 การประชาสัมพันธ์ ในการถ่ายทอดความรู้			
3.2 โดยการฝึกอบรม			
3.3 โดยการจัดทำแปลงสาธิต			
3.4 การทดสอบความรู้			
3.5 การสรุปและประเมินผลความรู้			
4. การบริหารจัดการศัตรูพืช			
4.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช			
1) การคัดเลือกแปลงฯ จากแปลงสมาชิกศูนย์			
2) การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช			
3) การบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลงฯ			
4) การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน			
4.2 การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช			
1) ให้ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและความรู้ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรู ธรรมชาติ			
2) วางแผนการให้บริการและกำหนดตารางให้ความรู้ทุกสัปดาห์			
3) ออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช			
4) บันทึกผลการวินิจฉัยศัตรูพืชหลังจากให้บริการทุกครั้ง			
4.3 การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช			

ประเด็นกิจกรรม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		เหตุผล
	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	
1) เลี้ยงขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและผลิตเชื้อราฯร่วมกับสมาชิก			
2) ปล่อยศัตรูธรรมชาติหรือใช้เชื้อราฯ ในแปลงร่วมกับสมาชิก			
3) ร่วมกับสมาชิกผลิตศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราฯ เพื่อจำหน่ายแก่ชุมชนข้างเคียง			
4) การบันทึกข้อมูลการผลิต ปล่อย และจำหน่าย			
5. การประชาสัมพันธ์			
5.1 แจกข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช			
5.2 ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆอย่างต่อเนื่อง			
6. การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ			
6.1 ศึกษาดูงานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืช ศจช. อื่น			
6.2 ให้ ศจช. อื่นมาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน			
6.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
6.4 ได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน			
7. การบริหารงบประมาณ			
7.1 ระดมเงินทุนของ ศจช. จากการเข้าร่วมถือหุ้น			
7.2 จัดหาปัจจัยการผลิตและสารชีวภัณฑ์ให้แก่สมาชิก			
7.3 เสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ			
8. การมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช.			
8.1 เป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ			
8.2 เป็นผู้ประสานงานวิทยากรมาให้ความรู้			
8.3 เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้			
8.4 เป็นผู้ให้คำแนะนำ ในการหาแหล่งสนับสนุนด้านเงินทุน			

ประเด็นกิจกรรม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		เหตุผล
	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	
8.5. เป็นผู้สนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต			

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และเติมข้อความในข้อเสนอแนะ

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหา
	มี	ไม่มี	
1. การทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน			
1.1 สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน			
1.1.1 บทบาทหน้าที่ที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก			
1.1.2 ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง			
1.1.3 ขาดแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับ ศจช.			
1.1.4 ขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกศูนย์			
1.1.5 อื่นๆ			
2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน			
2.1 การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน			
2.1.1 ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงตามความต้องการกลุ่ม			
2.1.2 ขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน			
2.1.3 อื่นๆ.....			
3. การถ่ายทอดความรู้			
3.1 การฝึกอบรม			

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ การ แก้ไขปัญหา
	มี	ไม่มี	
3.2 ถ่ายทอดความรู้			
3.3 อื่นๆ.....			
4. การบริการจัดการศัตรูพืช			
4.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช			
1) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช			
2) การบันทึกข้อมูลการสำรวจแปลง			
3) อื่นๆ.....			
4.2 การให้บริการข้อมูลและวินิจฉัยศัตรูพืช			
1) ออกให้บริการกับเกษตรกรที่พบการระบาดของศัตรูพืช			
2) อื่นๆ			
4.3 การเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกัน กำจัดศัตรูพืช			
1) การเลี้ยง ผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อรา			
2) อื่นๆ			
5. การประชาสัมพันธ์			
5.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง			
5.2 อื่นๆ.....			
6. การเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการ			
6.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
6.2 อื่นๆ			
7. การบริหารงบประมาณ			
7.1 การวางแผนการดำเนินงานยังไม่มี ความชัดเจนและต่อเนื่อง			
7.2 อื่นๆ			

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ การ แก้ไขปัญหา
	มี	ไม่มี	
8. การมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช.			
8.1 เจ้าหน้าที่มีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับ ศจช.			
8.2 นโยบายการส่งเสริม ศจช.ไม่ต่อเนื่อง			
8.3 อื่นๆ			

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์

จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.
2.

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.
2.

ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชน

1.
2.

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายนครินทร์ สุภพงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	21 ตุลาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขต สุรินทร์ จบการศึกษา 15 ตุลาคม 2550
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

